

Zagnieva_Khabalova_2

Загниева_Хабалова_2

Interlinearized by Yulia Mazurova

Глоссировали: Юлия Мазурова

1	Мадина	:	Ацы	дидинджытæ	уæхимæ	зайынц	?
	Мадина		ацы	дидиндж -ыт -æ	уæ= химæ	зай -ынц	
	Madina		DemProx	flower PL NOM	POSS.2PL= REFL.ALL	grow PRS.3PL	

Madina: Do these flowers grow at your home?

2	Зангиева Алла	:	О	.
	Зангиева Алла		о	
	Zagnieva Alla		yes	

Zagnieva Alla: Yes.

3	Мадина	:	Цы	рæсугъд	сты	!
	Мадина		цы	рæсугъд	сты	
	Madina		what	beautiful	be.PRS.3PL	

Madina: They are so beautiful!

4.1	Зангиева Алла	:	Фæвæйынц	уже	.
	Зангиева Алла		фæ- вæйй -ынц	уже	
	Zagnieva Alla		PV happen PRS.3PL	already	
			finish		

Zagnieva Alla: They are about to stop blooming.

4.2	Гладиолустæ	фæсты	уже	.
	гладиолус -т -æ	фæ- сты	уже	
	gladiolus PL NOM	PV be.PRS.3PL	already	
		finish		

Gladioluses have already stopped blooming.

5	Мадина	:	Мæнæ	афтæ	ссыдыстæм	уæ	уынгты	,
	Мадина		мæнæ	афтæ	ссыд -ыстæм	уæ=	уынг -т -ы	
	Madina		there,that.is	so	climb.up PST.INTR.1PL	POSS.2PL=	street PL INESS	

æмæ	дзы	цæс	рæсугъд	,	цы	рæсугъд	палисадниктæ
æмæ	=дзы	цæс	рæсугъд		цы	рæсугъд	палисадник -т -æ
and	=3SG.ENCL.INESS	how.much	beautiful		what	beautiful	front garden PL NOM

уыдис	,	уæ	сыхæгтæм	се	‘	ппæтмæ	дæр	!
уыд -ис		уæ=	сыхæг -т -æм	се=		ппæт -мæ	=дæр	
be PST.INTR.3SG		POSS.2PL=	neighbour PL ALL	POSS.3PL=		all ALL	=PTCL	

Madina: We were coming down your street and there were so many beautiful front gardens there, all your neighbors have them!

6.1	Зангиева Алла	:	Æртæккæ	уже	йедтæ	...	рæсугъдзинадыл	тынг
	Зангиева Алла		æртæккæ	уже	йед -т -æ		рæсугъд -дзинад -ыл	тынг
	Zagnieva Alla		now	already	HES PL NOM		beautiful AN SUPER	very

... **Раздæр-иу** **дзы** **картофтæ** **йедтæ**
 раз -дæр =иу =дзы картоф -т -æ йед -т -æ
 front COMPAR =ITER =3SG.ENCL.INESS potato PL NOM HES PL NOM

сагътой , **ныр уже** ... **æддейы** **дæр** .
 сагът -ой ныр уже æдде -йы =дæр
 plant PST.TR.3PL now already outside INESS =PTCL

Zangieva Alla: It is now... beauty... very... They used to grow potatoes and some such and now... even in the street.

6.2 **Ныр уже** **февнæлдтой** **рæсугъддзинадмæ** .
 ныр уже фе- внæлд -т -ой рæсугъд -дзинад -мæ
 now already PV begin TR PST.TR.3PL beautiful AN ALL

They started to make beauty.

6.3 **Цæмæйты** **ма** **йæ** **бафæрсæм** ?
 цæмæй -т -ы =ма =йæ ба- фæрс -æм
 what.ABL PL GEN =yet =3SG.ENCL.GEN PV ask SBJV.1PL

What else do I ask her?

6.4 **Исты** **фарстытæ** ...
 исты фарст -ыт -æ
 something ask PL NOM

Some questions...

7 **Мадина** : **Ам** **уæм** **сыхы** **куывдтæ** **йедтæ**
 Мадина ам =уæм сых -ы куывд -т -æ йед -т -æ
 Madina DemProx.IN =2PL.ENCL.ALL block INESS holiday PL NOM HES PL NOM

нæ **вæййы** ?
 нæ вæйй -ы
 NEG happen PRS.3SG

Madina: Do you have common kuvds (holidays)?

8 **Зангиева Алла** : **Куыд нæ** !
 Зангиева Алла Куыд нæ
 Zagnieva Alla how NEG

Zangieva Alla: Of course!

9.1 **Хабалова Земфира** : **Вæййы** **сыхы** **куывд** , **вæййы** .
 Хабалова Земфира вæйй -ы сых -ы куывд вæйй -ы
 Khabalova Zemfira happen PRS.3SG block INESS holiday happen PRS.3SG

Khabalova Zemfira: Common kuvd, yes, it happens.

9.2 **Джеоргуыбайы** **куывд** , **Хетæджы** **куывд** .
 Джеоргуыба -йы куывд Хетæдж -ы куывд
 Jeorguba GEN holiday Khetag GEN holiday

Dzheorguyba, Khetag's holiday.

10.1 **Зангиева Алла** : **Æртæ азы** **размæ** **махмæ** **уыд** .
 Зангиева Алла æртæ аз -ы раз -мæ махмæ уыд -*0
 Zagnieva Alla three year GEN front ALL we.ALL be PST.INTR.3SG

Zangieva Alla: We celebrated it three years ago.

10.2 **Ацы аз та уæлæ Ханайтæм уыди** .
 ацы аз =та уæлæ Ханай -т -æм уыд -и
 DemProx year =CONTR there above Khanaev PL ALL be PST.INTR.3SG

But this year Khanayevs had it.

11 **Хабалова Земфира** : **Уый** **Хетæджы** **куывд** .
 Хабалова Земфира уый Хетæдж -ы куывд
 Khabalova Zemfira DemDist.NOM Khetag GEN holiday

Khabalova Zemfira: This is Khetag's holiday.

12 **Зангиева Алла** : **Омæ сын æй радзур** .
 Зангиева Алла омæ =сын =æй ра- дзур -*0
 Zagnieva Alla well =3PL.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN PV talk IMP.2SG

Zangieva Alla: Well, tell them.

13 **Мадина** : **Æмæ йæ куыд фæкæнут уæ сыхы** .
 Мадина æмæ =йæ куыд фæ- кæн -ут уæ= сых -ы
 Madina and =3SG.ENCL.GEN how PV do PRS.2PL POSS.2PL= block INESS

?

Madina: And how do you celebrate it in your street?

14 **Хабалова Земфира** : **Йер ... Кусæрттаг балхæнынц** , **аргæвдынц** ,
 Хабалова Земфира йер кусæрттаг ба- лхæн -ынц аргæвд -ынц
 Khabalova Zemfira now sacrifice PV buy PRS.3PL slaughter PRS.3PL

сыхы лæгтæ æрæмбырд вæййынц , **сылгоймæгтæ**
 сых -ы лæг -т -æ æр- æмбырд вæйй -ынц сылгоймæг -т -æ
 block GEN man PL NOM PV gathering happen PRS.3PL woman PL NOM

æрæмбырд вæййынц , **æмæ кусарт акæнынц** ,
 æр- æмбырд вæйй -ынц æмæ кусарт а- кæн -ынц
 PV gathering happen PRS.3PL and sacrificial animal PV do PRS.3PL

уæлибæхтæ скæнынц , **фæбадынц** , **фæкувынц**
 уæлибæх -т -æ с- кæн -ынц фæ- бад -ынц фæ- кув -ынц
 cheese pie PL NOM PV do PRS.3PL PV sit PRS.3PL PV pray PRS.3PL

Хуыцаумæ , **мысайнæгтæ арвитынц** .
 Хуыцау -мæ мысайнæг -т -æ а- рвит -ынц
 god ALL donation PL NOM PV send PRS.3PL

Khabalova Zemfira: Well... People buy kusarttag (a sacrificial animal), slaughter it, men gather from all over the street, women get together and slaughter the sacrificial animal, bake ualibykhs (cheese pies), sit, pray to God, send mysaynag (money donation).

15 **Зангиева Алла : Дзуары бынмæ .**
 Зангиева Алла Дзуар -ы бын -мæ
 Zagnieva Alla saint GEN bottom ALL

Zangieva Alla: To the sanctuary.

16.1 **Хабалова Земфира : Дзуары бынмæ ацæуынц ,**
 Хабалова Земфира Дзуар -ы бын -мæ а- цæу -ынц
 Khabalova Zemfira saint GEN bottom ALL PV go PRS.3PL

мысайнагтæ арвитынц æмæ уыйфæстæ хæлттæ
 мысайнаг -т -æ а- рвит -ынц æмæ уый фæстæ хæл -ттæ
 donation PL NOM PV send PRS.3PL and DemDist.GEN after lot PL

сæппарынц ногæй .
 с- æппар -ынц ног -æй
 PV throw PRS.3PL new ABL
 again

Khabalova Zemfira: They go to the sanctuary, send mysaynag (money donation) and then draw lots again.

16.2 **Æмæ чи сласа , уый та – иннæ аз та**
 æмæ чи с- лас -а уый =та иннæ аз =та
 and who PV carry SBJV.3SG DemDist.NOM =CONTR other year =CONTR

уыдонмæ .
 уыдон -мæ
 DemDist.PL ALL

And those who win — they will have the holiday next year at their place.

17 **Зангиева Алла : Иннæ аз .**
 Зангиева Алла иннæ аз
 Zagnieva Alla other year

Zangieva Alla: Next year.

18.1 **Хабалова Земфира : Афтæтæ .**
 Хабалова Земфира афтæ -т -æ
 Khabalova Zemfira so PL NOM

Khabalova Zemfira: That's it.

18.2 **Хуыцаумæ фæкувынц .**
 Хуыцау -мæ фæ- кув -ынц
 god ALL PV pray PRS.3PL

They pray to God.

18.3 **Джеоргуыбайы куывд дæр афтæ .**
 Джеоргуыба -йы куывд =дæр афтæ
 Jeorguba GEN holiday =PTCL so

And the same takes place during the Dzheorguyba holiday.

18.4 **Хетæджы** **Дзуармæ** **кувынц** , **Хуыцауы** **Дзуармæ** **кувынц**
 Хетæдж -ы Дзуар -мæ кув -ынц Хуыцау -ы Дзуар -мæ кув -ынц
 Khetag GEN saint ALL pray PRS.3PL god GEN saint ALL pray PRS.3PL

They pray to Hetadzhy Dzuar, pray to Huytsauy Dzuar.

18.5 **Æртæккæ** **Хуыцаумæ** **се** **ргом** **аздæхтой** **адæм** **иууылдæр**
 æртæккæ Хуыцау -мæ се= ргом а- здæхт -ой адæм иууылдæр
 now god ALL POSS.3PL= face PV turn PST.TR.3PL people all

, **Хуыцаумæ** .
 Хуыцау -мæ
 god ALL

Nowadays people have turned to God, to God.

19 **Зангиева Алла** : **Кæд** **ма** **нæ** **гъе** **уый** **раздаха** **фæстæмæ**
 Зангиева Алла кæд =ма нæ гъе уый ра- здах -а фæстæмæ
 Zagnieva Alla if =yet NEG well DemDist.NOM PV turn SBJV.3SG back

...
 Zangieva Alla: That is the only thing that will bring us back to...

20.1 **Мадина** : **Æртæ** **куывды** **уæм** **вæййы** **уæдæ** , **нæ** ?
 Мадина æртæ куывд -ы =уæм вæйй -ы уæдæ нæ
 Madina three holiday GEN =2PL.ENCL.ALL happen PRS.3SG so NEG

Madina: You have three holidays, don't you?

20.2 **Сыхы** **куывдтæ** .
 сых -ы куывд -т -æ
 block GEN holiday PL NOM

Common holidays.

20.3 **Йер** **махмæ** , **æз** **хъуыды кæнын** , **гыццыл** **куы** **уыдтæн** ,
 йер махмæ æз хъуыды кæн -ын гыццыл куы уыд -тæн
 now we.ALL I thought do PRS.1SG small when be PST.INTR.1SG
 remember

уæд **нæм** **сыхы** **куывдтæ** **уыди** **аст** , **ныр**
 уæд =нæм сых -ы куывд -т -æ уыд -и аст ныр
 then =1PL.ENCL.ALL block GEN holiday PL NOM be PST.INTR.3SG eight now

ма **цыппар** **сты** .
 =ма цыппар сты
 =yet four be.PRS.3PL

I remember when I was a kid there were eight common holidays in our street, and now there are four.

21 **Хабалова Земфира** : **Уæд-иу** **йед** , **уæд-иу** **йед** ... **Мæнæ-иу**
 Хабалова Земфира уæд =иу йед уæд =иу йед мæнæ =иу
 Khabalova Zemfira then =ITER HES then =ITER HES there,that.is =ITER

уарын куы нæ уыди , уæддæр-иу ...
уар -ын куы нæ уыд -и уæд =дæр =иу
fall PRS.1SG when NEG be PST.INTR.3SG then =PTCL =ITER

Khabalova Zemfira: So this is, then it is... That's when there was no rain, and then...

22 Мадина : Елиайы куывд .
Мадина Елиай -ы куывд
Madina Elia GEN holiday

Madina: Elia's holiday.

23 Зангиева Алла : Елиайы куывд .
Зангиева Алла Елиай -ы куывд
Zangieva Alla Elia GEN holiday

Zangieva Alla: Elia's holiday.

24.1 Хабалова Земфира : О .
Хабалова Земфира о
Khabalova Zemfira yes

Khabalova Zemfira: Yes.

24.2 Стæй уарынтæ-иу æгæр куы уыди , уæд дæр
стæй уарын -т -æ =иу æгæр куы уыд -и уæд =дæр
then rain PL NOM =ITER too (much) when be PST.INTR.3SG then =PTCL

та-иу куывд скодтой .
=та =иу куывд с- код -т -ой
=CONTR =ITER holiday PV do TR PST.TR.3PL

Or when it rained heavy, then the holiday was celebrated.

25.1 Зангиева Алла : Мæнæ нæ бакомкоммæ Хъуппетæ , гъе
Зангиева Алла мæнæ нæ= ба- комкоммæ Хъуппе -т -æ гъе
Zangieva Alla there,that.is POSS.1PL= PV opposite Kupeev PL NOM well

уым , сæ цæхæрадоны дынджыр бæлас задис ,
уым сæ= цæхæрадон -ы дынджыр бæлас зад -ис
DemDist.IN POSS.3PL= garden INESS big tree grow PST.INTR.3SG

æмæ афтæ йæ хуылф тутт уыди .
æмæ афтæ йæ= хуылф тутт уыд -и
and so POSS.3SG= interior hollow be PST.INTR.3SG

Zangieva Alla: There is Kupeevs' house in front of ours, a big tree grew in their garden, and it was hollow inside.

25.2 Æз ма йæ æрбаййæфтон , ардæм куы ' .
æз =ма =йæ æрба- ййæфт -он ардæм куы
I =yet =3SG.ENCL.GEN PV get PST.TR.1SG here when

рбацыдтæн	,	ацы	бинонтæм	,	уæд	.
рба- цыд -тæн		ацы	бинон -т -æм		уæд	
PV go PST.INTR.1SG		DemProx	family PL ALL		then	

I saw it, when I got married here, into this family.

25.3 Æмæ ...

æмæ
and

And...

26.1 Цъар	йеддæмæ	йыл		ницы	уыди	,	фæлæ-иу
цъар	йеддæмæ	=йыл		ницы	уыд -и		фæлæ =иу
bark	besides	=3SG.ENCL.SUPER		nothing	be PST.INTR.3SG		but =ITER

ахæм	кæрдотæ-иу		ыл		æрзадис	,
ахæм	кæрдо -т -æ	=иу	=ыл		æр- зад -ис	
such	pear PL NOM	=ITER	=3SG.ENCL.SUPER		PV grow PST.INTR.3SG	

къалиутæ	та	уæлейы	,	æмæ-иу	,	в общем	,	тынг	зад
къалиу -т -æ	=та	уæле -йы		æмæ =иу		в общем		тынг	зад
branch PL NOM	=CONTR	above INESS		and =ITER				very	grow

уыди
уыд -и
be PST.INTR.3SG

There was nothing but bark but such good pears grew on it, the branches overhead, and, in general, it yielded a good harvest.

26.2 Æмæ-иу	Венерæ	чи	у	(	рухсаг	уæд	,	ам
æмæ =иу	Венерæ	чи	у		рухс -аг	уæд		ам
and =ITER	Venera	who	be.PRS.3SG		light SUF	be.IMP.3SG		DemProx.IN

фарны	кæйттæ		чындæуæд	!),
фарн -ы	кæй -тт -æ		чынд -æ	уæд
grace GEN	who.GEN PL NOM		do IMPERS	be.IMP.3SG

And Venera (God rest her soul, and let only good things happen in this house),

26.3 æмæ-иу	йеды	...
æмæ =иу	йед -ы	
and =ITER	HES INESS	

and, in this...

27.1 Уалдзæджы-иу	,	кæцыдæр	афон	,	йер	æй		нæ
уалдзæдж -ы	=иу	кæцы -дæр	афон		йер	=æй		нæ
spring GEN	=ITER	what INDEF	time		now	=3SG.ENCL.GEN		NEG

хъуыды кæнын , **кæцыдæр** **мæй** ... **йер** **июны** **уыди** ,
 хъуыды кæн -ын кæцы -дæр мæй йер июн -ы уыд -и
 thought do PRS.1SG what INDEF month now June INESS be PST.INTR.3SG
 remember

æви раздæр **уыди** , **уый** **къæлиндармæ**
 æви раздæр уыд -и уый къæлиндар -мæ
 or in.the.beginning be PST.INTR.3SG DemDist.NOM calendar ALL

гæсгæ ... **Куыддæр** **къуыритæм** **гæсгæ**
 гæсгæ Куыд =дæр къуыри -т -æм гæсгæ
 in accordance with how =PTCL week PL ALL in accordance with

нымадтой .
 нымад -т -ой
 count TR PST.TR.3PL

In the spring, at a certain time, so I do not remember, in what month... was it in June, or earlier, according to the calendar... Time was counted by weeks before...

27.2 **Æмæ-иу** **уыцы бон** **скодта** **æртæ чъирийы** , **æмæ-иу**
 æмæ =иу уыцы бон с- код -т -а æртæ чъири -йы æмæ =иу
 and =ITER that day PV do TR PST.TR.3SG three cake GEN and =ITER

бакодта ...
 ба- код -т -а
 PV do TR PST.TR.3SG

And on this day she baked three pies and invited...

28.1 **Иу** **лæг** **дæр-иу** **æй** **скуывта** ,
 иу лæг =дæр =иу =æй с- куывт -а
 one husband =PTCL =ITER =3SG.ENCL.GEN PV pray PST.TR.3SG

кувгæ-иу **сæ** **бирæйæ** **нæ** **кодтой** ,
 кув -гæ =иу =сæ бирæ -йæ нæ код -т -ой
 pray CONV =ITER =3PL.ENCL.GEN a.lot.of ABL NEG do TR PST.TR.3PL

фæлæ-иу **æрбакодта** **сывæллæтты** .
 фæлæ =иу æрба- код -т -а сывæллæ -тт -ы
 but =ITER PV do TR PST.TR.3SG child PL GEN

And a man offered up a prayer, not many people prayed over the pies, but she invited children.

28.2 **Иууылдæр** **ам** **сывæллæттæ** **чи и** , **нæ** , **æмæ-иу** **гъе**
 иууылдæр ам сывæллæ -тт -æ чи и нæ æмæ =иу гъе
 all DemProx.IN child PL NOM who EXST NEG and =ITER well

уыцы æртæ чъирийы **æмæ кæй** **скодта** , **гъе**
 уыцы æртæ чъири -йы æмæ кæй с- код -т -а гъе
 that three cake GEN and COMP PV do TR PST.TR.3SG well

уыдон-иу , **æртæ фæрсчы** , **æртæ чъирийы** , **æмæ-иу**
уыдон - =иу æртæ фæрсч -ы æртæ чъири -йы æмæ =иу
DemDist.PL.NOM =ITER three rib GEN three cake GEN and =ITER

уыдон **бахæрын** **кодта** **сывæллæттæн** .
уыдон ба- хæр -ын код -т -а сывæллæ -тт -æн
DemDist.PL.GEN PV eat INF do TR PST.TR.3SG child PL DAT

All the children who are here, and these three cakes and everything she cooked, three ribs, three pies, she entertained the children.

29.1 **Цæмæдæр** **сывæллæттæн** **кодта** **гъе уый** ,
цæмæ -дæр сывæллæ -тт -æн код -т -а гъе уый
what.ALL INDEF child PL DAT do TR PST.TR.3SG well DemDist.NOM

æрбацыдысты-иу .
æрба- цыд -ысты =иу
PV go PST.INTR.3PL =ITER

She did it for the children, and they came.

29.2 **Фæлæ йыл** **дис** **кодтон** , **гъе уый** ,
фæлæ =йыл дис код -т -он гъе уый
but =3SG.ENCL.SUPER amazement do TR PST.TR.1SG well DemDist.NOM

ома , **йер ... бындзæфхæдтæ** **йыл** **уыдис** ,
ома йер бындзæфхæд -т -æ =йыл уыд -ис
that is to say now root PL NOM =3SG.ENCL.SUPER be PST.INTR.3SG

фæлæ йыл **йед ... цъар йеддæмæ йыл** **... йæ**
фæлæ =йыл йед цъар йеддæмæ =йыл йæ=
but =3SG.ENCL.SUPER HES bark besides =3SG.ENCL.SUPER POSS.3SG=

хуылф афтид уыди , **мæнæ афтæ дзы** **адæймаг ...**
хуылф афтид уыд -и мæнæ афтæ =дзы адæймаг
interior empty be PST.INTR.3SG there,that.is so =3SG.ENCL.INESS man

But I was wondering, that is,... there were only roots, but... but there was still bark on it... and it was hollow, so that a man out there...

30.1 **Мæнæ** **Мæрийæ уже** **... иу-фондз** **азы** **йыл**
мæнæ Мæрийæ уже иу - фондз аз -ы =йыл
there,that.is Maria already approximately five year GEN =3SG.ENCL.SUPER

цыди , **æмæ-иу** **йæ** **хуылфы**
цыд -и æмæ =иу =йæ хуылф -ы
go PST.INTR.3SG and =ITER =3SG.ENCL.GEN interior INESS

балæууыдис .
ба- лæууыд -ис
PV stand PST.INTR.3SG

Mariya was already... about five years, and she, and she climbed inside it.

30.2 **Æмæ-иу æз тæрсгæ кодтон , зæгъын , куы**
 æмæ =иу æз тæрс -гæ код -т -он зæгъ -ын куы
 and =ITER I fear CONV do TR PST.TR.1SG say INF if

рафæлдæхæ

ра- фæлдæх -а

PV overturn SBJV.3SG

And I was afraid what if it suddenly collapsed.

30.3 **Æмæ-иу афтæ балæууыдис , æмæ дзы**
 æмæ =иу афтæ ба- лæууыд -ис æмæ =дзы
 and =ITER so PV stand PST.INTR.3SG and =3SG.ENCL.INESS

цыдис , ахæм фæтæн уыди , æмæ дзы
 цыд -ис ахæм фæтæн уыд -и æмæ =дзы
 go PST.INTR.3SG such wide be PST.INTR.3SG and =3SG.ENCL.INESS

цыппар-фондзæздыд сывæллон-иу дзы
 цыппар - фондз аз -ы -дзыд сывæллон =иу =дзы
 four five year GEN years old child =ITER =3SG.ENCL.INESS

бацыди , æмæ-иу афтæ ... æнæхъæнæй ... лæууыдис
 ба- цыд -и æмæ =иу афтæ æнæхъæн -æй лæууыд -ис
 PV go PST.INTR.3SG and =ITER so whole ABL stand PST.INTR.3SG

, **о** .
 о
 yes

And she got in and had enough room there, it was so wide, that a four-, five year old had enough room, and could stand up there.

30.4 **Фæлæ йæ къалиутæ та ...**
 фæлæ йæ= къалиу -т -æ =та
 but POSS.3SG= brunch PL NOM =CONTR

Well, its branches...

31.1 **Хабалова Земфира : Зад уыдис .**
 Хабалова Земфира зад уыд -ис
 Khabalova Zemfira grow be PST.INTR.3SG

Khabalova Zemfira: It gave a good harvest.

31.2 **Мæнæ-иу арвыцæф ...**
 мæнæ =иу арв -ы цæф
 there,that.is =ITER sky GEN stroke
 lightning

A lightning hit it...

32 **Зангиева Алла** : **Арвыцæф уыди** , **о** , **арвыцæф**
 Зангиева Алла арв -ы цæф уыд -и о арв -ы цæф
 Zagnieva Alla sky GEN stroke be PST.INTR.3SG yes sky GEN stroke
 lightnig
уыди , **æмæ йæ** ...
 уыд -и æмæ =йæ
 be PST.INTR.3SG and =3SG.ENCL.GEN

Zangieva Alla: A lightning hit it, yes, a lightning hit it, and it...

33.1 **Хабалова Земфира** : **Уæртæ Ленины уынджы** , **мæнæ** ... **Сымах**
 Хабалова Земфира уæртæ Ленин -ы уындж -ы мæнæ сымах
 Khabalova Zemfira there Lenin GEN street INESS there,that.is you.PL

дæлдæр цæрут , **нæ** , **Ленины уынджы** ?
 дæлдæр цæр -ут нæ Ленин -ы уындж -ы
 lower live PRS.2PL PTCL Lenin GEN street INESS

Khabalova Zemfira: There, in the Lenin Street.. You live down there, in the Lenin Street, don't you?

33.2 **Мæнæ Гæлæутæ** , **Владимиртæ кæм цардысты** ,
 мæнæ Гæлæу -т -æ Владимир -т -æ кæм цард -ысты
 there,that.is Galaov PL NOM Vladimir PL NOM where live PST.INTR.3PL

уый зоныс , **нæ** , **Гæлæутæ** ?
 уый зон -ыс нæ Гæлæу -т -æ
 DemDist.NOM know PRS.2SG NEG Galaov PL NOM

Galaov, Vladimir, where their family used to live, you know, Galaovs?

34 **Мадина** : **О** .
 Мадина о
 Madina yes

Madina: Yes.

35 **Хабалова Земфира** : **Гъе уыдон** ... **Астæуæй дзы йед**
 Хабалова Земфира гъе уыдон астæу -æй =дзы йед
 Khabalova Zemfira well DemDist.PL.NOM middle ABL =3SG.ENCL.INESS HES

нæ уыди ... **бульвар раздæр** ?
 нæ уыд -и бульвар раздæр
 NEG be PST.INTR.3SG boulevard in.the.beginning

Khabalova Zemfira: Here they are... In the middle there was... a boulevard before?

36 **Зангиева Алла** : **Йер дæр дзы ис** .
 Зангиева Алла йер =дæр =дзы ис
 Zagnieva Alla now =PTCL =3SG.ENCL.INESS EXST

Zangieva Alla: And it is there now.

37 **Мадина : Ныр дæр и .**
 Мадина ныр =дæр и
 Madina now =PTCL EXST

Madina: And it is there now.

38.1 **Хабалова Земфира : Акъаци бæлæстæ дзы**
 Хабалова Земфира акъаци бæлæс -т -æ =дзы
 Khabalova Zemfira acacia tree PL NOM =3SG.ENCL.INESS

уыд
 уыд -*0
 be PST.INTR.3SG

Khabalova Zemfira: There acacias used to grow.

38.2 **Æмæ гъе уыдонны комкоммæ ... арв ныннæрыди**
 æмæ гъе уыдон -ы комкоммæ арв нын- нæрыд -и
 and well DemDist.PL GEN opposite sky PV thunder, rattle PST.INTR.3SG

æмæ йед ... бæлас ныццафта , бæлас .
 æмæ йед бæлас ныц- цавт -а бæлас
 and HES tree PV strike PST.TR.3SG tree

And in front of them... There was a sound of thunder and this... a tree was struck, a tree.

38.3 **Ну , высокое дерево , æмæ ... æмæ-ну гъе уыцы бæласмæ алы**
 ну æмæ æмæ =иу гъе уыцы бæлас -мæ алы
 HES and and =ITER well that tree ALL every

райсом , хъуг-иу чи ‘ рдыгъта-иу йæ хъуг , гъе
 райсом хъуг =иу чи р- дыгът -а =иу йæ= хъуг гъе
 morning cow =ITER who PV milk PST.TR.3SG =ITER POSS.3SG= cow well

уый-иу агуывзæйы дзаг йед скъæфта уыцы бæласмæ
 уый =иу агуывзæй -ы дзаг йед скъæфт -а уыцы бæлас -мæ
 DemDist.NOM =ITER glass GEN full HES carry PST.TR.3SG that tree ALL

, æхсыр калдтой йедыл ...
 æхсыр калд -т -ой йед -ыл
 milk spill TR PST.TR.3PL HES SUPER

Well, a high tree, and... to this tree... every morning those who had already milked their cow, they carried a full glass of milk to the tree, poured it with milk...

39 **Зангиева Алла : Бæласыл ?**
 Зангиева Алла бæлас -ыл
 Zagnieva Alla tree SUPER

Zangieva Alla: To the tree?

40.1 **Хабалова Земфира** : **Æрвдзæф бæласыл** , **о** .
 Хабалова Земфира æрвдзæф бæлас -ыл о
 Khabalova Zemfira struck by lightnig tree SUPER yes

Khabalova Zemfira: The tree struck by lightning, yes.

40.2 **Æхсыр-иу скъæфтой** .
 æхсыр =иу скъæфт -ой
 milk =ITER carry PST.TR.3PL

Carried milk.

41 **Мадина** : **Алы бон дæр** ?
 Мадина алы бон =дæр
 Madina every day =PTCL

Madina: Every day?

42.1 **Хабалова Земфира** : **О** , **алы бон дæр** .
 Хабалова Земфира о алы бон =дæр
 Khabalova Zemfira yes every day =PTCL

Khabalova Zemfira: Yes, every day.

42.2 **Стæй-иу ыл лентытæ бабастой** ,
 стæй =иу =ыл ленты -т -æ ба- баст -ой
 then =ITER =3SG.ENCL.SUPER ribbons PL NOM PV bind PST.TR.3PL

стæй-иу ын куывд скодтой , **кæцыдæр**
 стæй =иу =ын куывд с- код -т -ой кæцы -дæр
 then =ITER =3SG.ENCL.DAT holiday PV do TR PST.TR.3PL what INDEF

мæйты-иу куывд скодтой æрвдзæф бæласæн ,
 мæй -т -ы =иу куывд с- код -т -ой æрвдзæф бæлас -æн
 month PL INESS =ITER holiday PV do TR PST.TR.3PL struck by lightnig tree DAT

æмæ-иу адæм æрæмбырд сты , **æмæ-иу сывæллæттæ дæр**
 æмæ =иу адæм æр- æмбырд сты æмæ =иу сывæллæ -тт -æ =дæр
 and =ITER people PV gathering be.PRS.3PL and =ITER child PL NOM =PTCL

, **æмæ афтæ ... Æрвдзæф бæласы** .
 æмæ афтæ æрвдзæф бæлас -ы
 and so struck by lightnig tree GEN

And attached ribbons to it, then arranged kuvd, in some months, there was a kuvd in honor of the tree struck by lightning, and people gathered, and children too, and so... the tree struck by lightning.

43 **Мадина** : **Акъаци уыди** ?
 Мадина акъаци уыд -и
 Madina acacia be PST.INTR.3SG

Medina: It was an acacia?

44 **Хабалова Земфира : Акъаци .**
 Хабалова Земфира акъаци
 Khabalova Zemfira acacia

Khabalova Zemfira: An acacia.

45 **Мадина : Аллæ , уый дæр-иу бæласæн скодта**
 Мадина Аллæ уый =дæр =иу бæлас -æн с- код -т -а
 Madina Alla DemDist.NOM =PTCL =ITER tree DAT PV do TR PST.TR.3SG

æртæ чъирийы ?
 æртæ чъири -йы
 three cake GEN

Madina: Alla, and she also baked three cakes in honor of the tree, didn't she?

46 **Зангиева Алла : О , бæласы , бæласы бынмæ-иу**
 Зангиева Алла о бæлас -ы бæлас -ы бын -мæ =иу
 Zagnieva Alla yes tree GEN tree GEN bottom ALL =ITER

бахаста
 ба- хаст -а
 PV carry PST.TR.3SG

47 **Мадина : Кæрдо бæлас уыди ?**
 Мадина кæрдо бæлас уыд -и
 Madina pear tree be PST.INTR.3SG

Medina: It was a pear tree, wasn't it?

48 **Зангиева Алла : Кæрдо , уый та кæрдо бæлас**
 Зангиева Алла кæрдо уый =та кæрдо бæлас
 Zagnieva Alla pear DemDist.NOM =CONTR pear tree

уыди , æмæ арвæй цæф уыди
 уыд -и æмæ арв -æй цæф уыд -и
 be PST.INTR.3SG and sky ABL stroke be PST.INTR.3SG

Zagnieva Alla: A pear tree, it was a pear tree, and it was struck by lightning.

49 **Хабалова Земфира : О , уый ахæмæн фæкæнынц**
 Хабалова Земфира о уый ахæм -æн фæ- кæн -ынц
 Khabalova Zemfira yes DemDist.NOM such DAT PV do PRS.3PL

Khabalova Zemfira: Yes, they make it for such trees.

50 **Зангиева Алла : Æмæ дзы йедтæ ... Ну , лентытæ**
 Зангиева Алла Æмæ =дзы йед -т -æ Ну ленты -т -æ
 Zagnieva Alla and =3SG.ENCL.INESS HES PL NOM well ribbons PL NOM

баст	дзы	никуы	федтон		æцæгæй	...
баст	=дзы	никуы	фед -т -он		æцæг -æй	
bind.PART.PST	=3SG.ENCL.INESS	never	PV+see TR PST.TR.1SG		real ABL	

Zangieva Alla: And this on it... Well, actually I have never seen ribbons on it.

51	Хабалова	Земфира	:	Лентытæ	йыл	бастой	.
	Хабалова	Земфира		ленты -т -æ	=йыл	баст -ой	
	Khabalova	Zemfira		ribbons PL NOM	=3SG.ENCL.SUPER	bind PST.TR.3PL	

Khabalova Zemfira: Ribbons were tied to it.

52.1	Зангиева	Алла	:	...	фæлæ	...	Ну	,	æз	куы	‘	рбацыдтæн	,	уæд
	Зангиева	Алла			фæлæ		Ну		æз	куы		рба- цыд -тæн		уæд
	Zangieva	Alla			but		well		I	when		PV go PST.INTR.1SG		then

уже	йын	рагæй	кодтой	.
уже	=йын	рагæй	код -т -ой	
already	=3SG.ENCL.DAT	for a long time	do TR PST.TR.3PL	

Zangieva Alla... but... Well, when I came here (married), they had already been doing it for a long time...

52.2	Фæлæ	йер	уыцы	ус	,	Венерæ	,	куы	амарди	,	гъе
	фæлæ	йер	уыцы	ус		Венерæ		куы	а- мард -и		гъе
	but	now	that	woman		Venera		when	PV die PST.INTR.3SG		well

уымæй	фæстæмæ	дзы	никуыуал	ничи	скодта
уым -æй	фæстæмæ	=дзы	никуы уал	ничи	с- код -т -а
DemDist ABL	back	=3SG.ENCL.INESS	never more	nobody	PV do TR PST.TR.3SG

гъе	уыцы	бæласæн	.
гъе	уыцы	бæлас -æн	
well	that	tree DAT	

But when this woman, Venera, died, after that no one baked [three pies] in honor of the tree.

52.3	Йер	ма	æгас	у	уыцы	бæлас	?
	йер	=ма	æгас	у	уыцы	бæлас	
	now	=yet	alive	be.PRS.3SG	that	tree	

Is there still this tree there?

52.4	Йер	мæнæ	афтæ	нæ	бакомкоммæ	,	гъе	уым	.
	йер	мæнæ	афтæ	нæ	ба- комкоммæ		гъе	уым	
	now	there,that.is	so	NEG	PV opposite		well	DemDist.IN	

There it is over there in front of our house.

53	Хабалова	Земфира	:	Сæ	цæхæрадоны	и	?
	Хабалова	Земфира		сæ=	цæхæрадон -ы	и	
	Khabalova	Zemfira		POSS.3PL=	garden INESS	EXST	

Khabalova Zemfira: Is it in their garden?

54 **Зангиева Алла** : **Цæхæрадоны ис къуымы** , **мæнæ**
 Зангиева Алла цæхæрадон -ы ис къуым -ы мæнæ
 Zagnieva Alla garden INESS EXST corner INESS there,that.is

Риммæты ‘ **рдыгæй гъе уым** , **къуымы уыдис**
 Риммæ -т -ы рдыг -æй гъе уым къуым -ы уыд -ис
 Rimma PL GEN side ABL well DemDist.IN corner INESS be PST.INTR.3SG

Zagnieva Alla: It is in the garden in the corner, at Rimma's side, there, in the corner it was.

55 **Мадина** : **Æмæ ма æртæккæ бæлас та** ?
 Мадина Æмæ =ма æртæккæ бæлас =та
 Madina and =yet now tree =CONTR

Madina: Is it there now, the tree?

56.1 **Зангиева Алла** : **Мæгъа** , **йер дзы** **ничи цæры** ,
 Зангиева Алла мæгъа йер =дзы ничи цæр -ы
 Zagnieva Alla I don't know now =3SG.ENCL.INESS nobody live PRS.3SG

æмæ йæм **ничи цæуы**
 æмæ =йæм ничи цæу -ы
 and =3SG.ENCL.ALL nobody go PRS.3SG

Zagnieva Alla: I do not know, no one lives there, and no one goes to it.

56.2 **Мæгъа** , **никуыуал дзы** **уыдтæн**
 мæгъа никуы уал =дзы уыд -тæн
 I don't know never more =3SG.ENCL.INESS be PST.INTR.1SG

. I don't know, I've never been there since then.

56.3 **Фæлæ йер уыцы ус куы амард** , **гъе уæдæй**
 фæлæ йер уыцы ус куы а- мард -*0 гъе уæд -æй
 but now that woman when PV die PST.INTR.3SG well then ABL

фæстæмæ никуыуал скодтой , **ничи**
 фæстæмæ никуы уал с- код -т -ой ничи
 back never more PV do TR PST.TR.3PL nobody

When the woman died, it was never done since then, by no one.

56.4 **Æмæ уыныс** , **может быть** , **хъуамæ йер кæй нæ кæнынц** ,
 æмæ уын -ыс может быть хъуамæ йер кæй нæ кæн -ынц
 and see PRS.2SG must now COMP NEG do PRS.3PL

уый **тыххæй дæр рæстæг афтæ кæны** ... **Алцытæ**
 уый тыххæй =дæр рæстæг афтæ кæн -ы алцы -т -æ
 DemDist.NOM for =PTCL time so do PRS.3SG any PL NOM

кодтой , **алы Хуыцаумæ дæр** , **алы йедмæ дæр** ...
 код -т -ой алы Хуыцау -мæ =дæр алы йед -мæ =дæр
 do TR PST.TR.3PL every god ALL =PTCL every HES ALL =PTCL

зæдмæ	дæр	куывтой	,	æмæ	адæм	хуыздæр	цардысты	.
зæд -мæ	=дæр	куывт -ой		æмæ	адæм	хуыздæр	цард -ысты	
angel ALL	=PTCL	pray PST.TR.3PL		and	people	better	live PST.INTR.3PL	

And you see, perhaps, we have times like that now because no one does... Before people did everything, prayed to God, prayed to all this... patron saints and people lived better.

56.5	Ныр	та	зæдтæ	нæ	,	фæлæ	Хуыцаумæ	дæр	нал
	ныр	=та	зæд -т -æ	нæ		фæлæ	Хуыцау -мæ	=дæр	нал
	now	=CONTR	angel PL NOM	NEG		but	god ALL	=PTCL	no.longer

кувынц
кув -ынц
pray PRS.3PL

People don't pray neither to angels, nor to The God.

57.1	Хабалова	Земфира	:	Стæй	уæд	Алагир	гъе	уæд	дохтыртæй
	Хабалова	Земфира		стæй	уæд	Алагир -ы	гъе	уæд	дохтыр -т -æй
	Khabalova	Zemfira		then	then	Alagir INESS	well	then	physician PL ABL

дæр	ничи	...	Йед	дзы	уыди	,	Дзугаты
=дæр	ничи		Йед	=дзы	уыд -и		Дзуга -т -ы
=PTCL	nobody		HES	=3SG.ENCL.INESS	be PST.INTR.3SG		Dzugaev PL GEN

Къола	,	зæгъгæ	,	иунæг	дохтыр	уыди	,	иунæг
Къола		зæгъ -гæ		иунæг	дохтыр	уыд -и		иунæг
Kolya		say CONV		single	physician	be PST.INTR.3SG		single

Khabalova Zemfira: And at that time there were no doctors in Alagir... This was Dzugaev Kolya, the only doctor he was, the only one.

57.2 Вот .
вот
so

So was it.

58	Мадина	:	Æнæхъæн	хъæуæн	.
	Мадина		æнæхъæн	хъæу -æн	
	Madina		whole	village DAT	

Madina: In the whole village.

59	Хабалова	Земфира	:	Æнæхъæн	хъæуæн	уыди	вот	Алагирский
	Хабалова	Земфира		æнæхъæн	хъæу -æн	уыд -и	вот	Алагирский
	Khabalova	Zemfira		whole	village DAT	be PST.INTR.3SG	so	Alagir

районы	йед	...	Дзугаты	Къола	,	гъе	æндæр	ничи
район -ы	йед		Дзуга -т -ы	Къола		гъе	æндæр	ничи
district INESS	HES		Dzugaev PL GEN	Kolya		well	other	nobody

уыд

уыд -*0

be PST.INTR.3SG

Khabalova Zemfira: In the whole village... In the Alagir region... Dzugayev Kolya, no one else.

60 **Мадина** : **Æвæццæгæн** , **адæм** **рынчын** **дæр** **нæ** **кодтой**
Мадина æвæццæгæн адæм рынчын =дæр нæ код -т -ой
Madina maybe people ill =PTCL NEG do TR PST.TR.3PL

Medina: I think people didn't fall ill.

61.1 **Хабалова Земфира** : **Æмæ** **алцыдæр** **кодта** **дзæбæх** , **алцыдæр**
Хабалова Земфира Æмæ алцыдæр код -т -а дзæбæх алцыдæр
Khabalova Zemfira and everything do TR PST.TR.3SG good everything

кодта **дзæбæх**
код -т -а дзæбæх
do TR PST.TR.3SG good

Khabalova Zemfira: And he treated everything.

61.2 **Æмæ** **гъе** **уыйбæрц** **рынчынтæ** **никуы** **уыд**
æмæ гъе уый бæрц рынчын -т -æ никуы уыд -*0
and well DemDist quantity ill PL NOM never be PST.INTR.3SG

There weren't so many patients before.

61.3 **Стæй** **раздæр** **гъе** **уыйбæрц** **марди** **адæм** ?
стæй раздæр гъе уый бæрц мард -и адæм
then in.the.beginning well DemDist quantity die PST.INTR.3SG people

Did that many people die before?

61.4 **Искуы-иу** **хатт-иу** **исчи** **куы** **амарди** , **уæд-иу**
искуы =иу хатт =иу исчи куы а- мард -и уæд =иу
whenever =ITER time =ITER somebody when PV die PST.INTR.3SG then =ITER

... **А** **сейчас** , **адæм** **уже** **цæуын** **нал** **фæразынц** !
А сейчас адæм уже цæу -ын нал фæраз -ынц
now people already go INF no.longer can PRS.3PL

If someone somewhere died, then... And now, people are tired of going [to the funerals]!

61.5 **Афтæ** .
афтæ
so

That's it.

61.6 **Кæуын** **дæр** **нал** **фæразынц** **уже** **зианты** .
кæу -ын =дæр нал фæраз -ынц уже зиан -т -ы
cry INF =PTCL no.longer can PRS.3PL already misfortune PL INESS

And they can no longer cry at the funerals.

61.7 **Иунæг** **гъе** **уыцы** **дохтыр** **уыди** , **Дзугаты** **Кьола** .
 иунæг гъе уыцы дохтыр уыд -и Дзуга -т -ы Кьола
 single well that physician be PST.INTR.3SG Dzugaev PL GEN Kolya

There was only one doctor, Dzugayev Kolya.

61.8 **Афтæ** .
 афтæ
 so

So that is.

62 **Мадина** : **Де** ‘ **фсины** **кой** **ма** **нын**
 Мадина де= фсин -ы кой =ма =нын
 Madina POSS.2SG= mother-in-law GEN mention =yet =1PL.ENCL.DAT

ракæ .
 ра- кæ
 PV do.IMP.2SG

Madina: Tell us about your mother-in-law.

63 **Зангиева Алла** : **Ой** , **æз æй** **не** ‘ **рбаййæфтон** .
 Зангиева Алла ой æз =æй не рба- ййæфт -он
 Zagnieva Alla oh I =3SG.ENCL.GEN NEG PV get PST.TR.1SG

Zangieva Alla: Oh, I did not meet her.

64 **Мадина** : **Чи йæ** **хуыздæр зоны** , **нæ зонын** .
 Мадина Чи =йæ хуыздæр зон -ы нæ зон -ын
 Madina who =3SG.ENCL.GEN better know PRS.3SG NEG know PRS.1SG

Madina: I don't know which of you knew her better.

65.1 **Зангиева Алла** : **Æз æй** **не** ‘ **рбаййæфтон** , **фæлæ**
 Зангиева Алла Æз =æй не рба- ййæфт -он фæлæ
 Zagnieva Alla I =3SG.ENCL.GEN NEG PV get PST.TR.1SG but

йæ **æз дæр афтæ тынг ... койæ** ... **Тынг** , **тынг**
 =йæ æз =дæр афтæ тынг кой -æ тынг тынг
 =3SG.ENCL.GEN I =PTCL so very mention NOM very very

æгъдауджын уыди , **тынг уæздан уыди** (**рухсаг**
 æгъдау -джын уыд -и тынг уæздан уыд -и рухс -ар
 custom ADJ be PST.INTR.3SG very noble be PST.INTR.3SG light SUF

уæд !).
 уæд
 be.IMP.3SG

Zangieva Alla: I did not meet her, but I... really heard much about her... very, very respectable woman she was, very well-mannered (God rest her soul!).

65.2 **Хицау дæр** .
 хицау =дæр
 master =PTCL

And the father-in-law too.

66 **Хабалова Земфира : Тынг каддын уыдысты** , **хицау дæр** .
 Хабалова Земфира тынг кад -ддын уыд -ысты хицау =дæр
 Khabalova Zemfira very esteem ADJ be PST.INTR.3PL master =PTCL

Khabalova Zemfira: Very respectable they were, and father-in-law.

67 **Зангиева Алла : Зиф , ды дзы фылдæр радзур** .
 Зангиева Алла Зиф ды =дзы фылдæр ра- дзур -*0
 Zangieva Alla Zifa you.SG =3SG.ENCL.ABL more PV talk IMP.2SG

Zangieva Alla: Zifa, you better tell.

68 **Хабалова Земфира : Тынг каддын лæг уыди** ,
 Хабалова Земфира тынг кад -ддын лæг уыд -и
 Khabalova Zemfira very esteem ADJ husband be PST.INTR.3SG

æгъдауджын .
 æгъдау -джын
 custom ADJ

Khabalova Zemfira: Very honorable man he was, very honest.

69 **Зангиева Алла : Æз ын йæ ном дæр никуы**
 Зангиева Алла Æз =ын йæ= ном =дæр никуы
 Zangieva Alla I =3SG.ENCL.DAT POSS.3SG= name =PTCL never

фæдзурын , **мне неудобно** .
 фæ- дзур -ын
 PV talk PRS.1SG

Zangieva Alla: I never say his name, I'm uncomfortable.

70 **Хабалова Земфира : Тынг каддын лæг уыди** .
 Хабалова Земфира тынг кад -ддын лæг уыд -и
 Khabalova Zemfira very esteem ADJ husband be PST.INTR.3SG

Khabalova Zemfira: He was an honorable man.

71.1 **Зангиева Алла : Вообщæ , æфсины ном , хицауы ном хъуамæ**
 Зангиева Алла Вообщæ æфсин -ы ном хицау -ы ном хъуамæ
 Zangieva Alla in general hostess GEN name master GEN name must

ма дзурай æмæ ... Нæ сæ æрбайæфтон æмæ
 ма дзур -ай æмæ нæ =сæ æрба- йæфт -он æмæ
 NEG talk SBJV.2SG and NEG =3PL.ENCL.GEN PV get PST.TR.1SG and

мын	зын	у	сæ	ном	дзурын	.
=мын	зын	у	сæ=	ном	дзур	-ын
=1SG.ENCL.DAT	hard	be.PRS.3SG	POSS.3PL=	name	talk	INF

Zangieva Alla: Actually, the name of the mother-in-law, of the father-in-law should not be pronounced... I did not meet them, and I find it difficult to pronounce their names.

71.2 Как-то неудобно мне .

(Speeks Russian) I am somehow uncomfortable.

71.3	Зиф	, радзур	сын	ды	.
	Зиф	ра- дзур	-*0	=сын	ды
	Zifa	PV talk	IMP.2SG	=3PL.ENCL.DAT	you.SG

I feel awkward. Zifa, you tell them.

71.4	Фыды	тыххæй	дæр	,	æмæ	куыд	уыди	.
	фыд	-ы	тыххæй	=дæр	æмæ	куыд	уыд	-и
	father	GEN	for	=PTCL	and	how	be	PST.INTR.3SG

And about the father, everything.

72	Хабалова	Земфира	:	Хорз	лæг	уыди	,	æгъдауджын	лæг
	Хабалова	Земфира		хорз	лæг	уыд	-и	æгъдау	-джын
	Khabalova	Zemfira		good	husband	be	PST.INTR.3SG	custom	ADJ
								husband	

уыди	,	нымад	лæг	уыди	.
уыд	-и	нымад	лæг	уыд	-и
be	PST.INTR.3SG	respect	husband	be	PST.INTR.3SG

Khabalova Zemfira: He was a good, decent man, a respected man.

73	Зангиева	Алла	:	Алагирский	районы	хицау	уыди	.
	Зангиева	Алла		Алагирский	район	-ы	хицау	уыд
	Zagnieva	Alla		Alagir	district	GEN	master	be
								PST.INTR.3SG

Zangieva Alla: He was the head of Alagir region.

74	Хабалова	Земфира	:	Алагирский	районы	хицау	уыди	.
	Хабалова	Земфира		Алагирский	район	-ы	хицау	уыд
	Khabalova	Zemfira		Alagir	district	GEN	master	be
								PST.INTR.3SG

Khabalova Zemfira: He was the head of Alagir region.

75.1	Зангиева	Алла	:	Стæй	адæмæн	тынг	хорз	...	бирæтæн	гъе	уыцы
	Зангиева	Алла		стæй	адæм	-æн	тынг	хорз	бирæ	-т	-æн
	Zagnieva	Alla		then	people	DAT	very	good	a.lot.of	PL	DAT
									well		that

мæгуыр	рæстæджы	адæм	хæрын	дæр	...	хæринаг	дæр	бирæтæм
мæгуыр	рæстæдж	-ы	адæм	хæр	-ын	=дæр	хæринаг	=дæр
poor	time	INESS	people	eat	INF	=PTCL	food	=PTCL
								a.lot.of
								PL
								ALL

нæ	уыдис	,	æмæ	бирæ	бинонты	аирвæзын
нæ	уыд	-ис	æмæ	бирæ	бинон	-т
NEG	be	PST.INTR.3SG	and	a.lot.of	family	PL
					GEN	PV
						save.oneself
						PRS.1SG

кодта	афтæ	.
код -т -а	афтæ	
do TR PST.TR.3SG	so	

Zangieva Alla: And for the people he very well... many people at that poor time, the food was... many people had nothing to eat, and so he saved many, many families.

75.2 Йæ	бон	...	ну	,	æххуыс	кодта	,
йæ=	бон		ну		æххуыс	код -т -а	
POSS.3SG=	strength		HES		help	do TR PST.TR.3SG	

колхозты		...	Æртæ	колхозы		иумæ	баиу
колхоз	-т -ы		æртæ	колхоз	-ы	иумæ	ба- иу
collective farm	PL INESS		three	collective farm	GEN	together	PV one

кодтой	æмæ	гъе	уыдонæн		председатель	уыдис	.
код -т -ой	æмæ	гъе	уыдон	-æн	председатель	уыд -ис	
do TR PST.TR.3PL	and	well	DemDist.PL	DAT	head	be PST.INTR.3SG	

He did everything he could... well, helped in collective farms... Three collective farms were merged, and he was the chairman there.

75.3 Æмæ сын	тынг	æххуыс	кодта	.
æмæ =сын	тынг	æххуыс	код -т -а	
and =3PL.ENCL.DAT	very	help	do TR PST.TR.3SG	

And he helped. I, well, only heard of it, I didn't meet him.

75.4 Æз æй	афтæ	,	хъусгæ	йæ
Æз =æй	афтæ		хъус -гæ	=йæ
I =3SG.ENCL.GEN	so		listen CONV	=3SG.ENCL.GEN

æрайæфтон	,	йæхи	йын	не	‘
æр- æйæфт -он		йæ= хи	=йын	не	
PV get PST.TR.1SG		POSS.3SG= REFL.GEN	=3SG.ENCL.DAT	NEG	

рыйæфтон	.
ры- йæфт -он	
PV get PST.TR.1SG	

I, well, only heard of it, I didn't meet him.

76.1 Хабалова Земфира	:	Омæ	фыццаг	адæм	кæрæдзийæн	тынг	æххуыс
Хабалова Земфира		омæ	фыццаг	адæм	кæрæдзи -йæн	тынг	æххуыс
Khabalova Zemfira		well	first	people	RCP DAT	very	help

кодтой	,	хæринаг	сæм	уыйбæрц	нæ
код -т -ой		хæринаг	=сæм	уый бæрц	нæ
do TR PST.TR.3PL		food	=3PL.ENCL.ALL	DemDist quantity	NEG

уыди	,	мæнæ	йертæккæ	цас	хæринаг	и	æмæ	цас
уыд -и		мæнæ	йер тæккæ	цас	хæринаг	и	æмæ	цас
be PST.INTR.3SG		there,that.is	now exactly	how.much	food	EXST	and	how.much

йед	и	,	исбон	и	адæмæн	...	Например	,	мæнæ
йед	и		исбон	и	адæм -æн				мæнæ
HES	EXST		property	EXST	people DAT				there,that.is

мæхимæ	дæр	.
мæ=	химæ	=дæр
POSS.1SG=	REFL.ALL	=PTCL

Khabalova Zemfira: Well, people really used to help each other, there was not so much food as there is now, and how many people... For example, me too.

76.2 Гъе	уыйбæрц	никуы	уыди	.
гъе	уый	бæрц	никуы	уыд -и
well	DemDist	quantity	never	be PST.INTR.3SG

I've never had so much before.

76.3 Фæлæ-иу	сæм	нартхоры	ссад	иу	литр	куы
фæлæ =иу	=сæм	нартхор -ы	ссад	иу	литр	куы
but =ITER	=3PL.ENCL.ALL	maize GEN	flour	one	litre	when

уыди	,	уæддæр-иу	æй	кæрæдзийымæ	дих
уыд -и		уæд =дæр =иу	=æй	кæрæдзи -йымæ	дих
be PST.INTR.3SG		then =PTCL =ITER	=3SG.ENCL.GEN	RCP	COMIT part

кодтой	.
код -т -ой	
do TR PST.TR.3PL	

But if they had a liter of corn meal, they would share it with each other.

77.1 Нартхоры	кæрдзын-иу	куы	скодтой	,	уæддæр-иу
нартхор -ы	кæрдзын =иу	куы	с- код -т -ой		уæд =дæр =иу
maize GEN	pie =ITER	when	PV do TR PST.TR.3PL		then =PTCL =ITER

гъе	уымæй	дæр	сыхæгтæн	...	Хъуг-иу	чи	...	хъуг	зад
гъе	уым -æй	=дæр	сыхæг -т -æн		хъуг =иу	чи		хъуг	зад
well	DemDist ABL	=PTCL	neighbour PL DAT		cow =ITER	who		cow	grow

кæмæ	уыди	,	уый-иу	сыхæгтæн	се
кæмæ	уыд -и		уый =иу	сыхæг -т -æн	се=
who.ALL	be PST.INTR.3SG		DemDist.NOM =ITER	neighbour PL DAT	POSS.3PL=

ппæтæн	дæр	хаста	æхсыр	,	афтæмæй-иу	адæм	кæрæдзийæн
ппæт -æн	=дæр	хаст -а	æхсыр		афтæмæй - =иу	адæм	кæрæдзи -йæн
all DAT	=PTCL	carry PST.TR.3SG	milk		so =ITER	people	RCP DAT

æххуыс кодтой

æххуыс код -т -ой

help do TR PST.TR.3PL

When they baked a corn pone, they would share it with the neighbors... Who... when a cow calved, they gave the milk to all the neighbors, because people helped each other.

77.2 **Фæлæ æртæккæ сæубон никæмæ бацаудзынæ**, **дуæрттæ æхгæд**
фæлæ æртæккæ сæу бон никæмæн ба- цау -дзынæ дуæр -ттæ æхгæд
but now dawn day nobody.DAT PV go FUT.2SG door PL close

сты

сты

be.PRS.3PL

But now in the daytime you can't visit anybody, all the doors are closed.

78 **Мадина : Махæн æхсæв дæр баззайынц гомæй**
Мадина махæн æхсæв =дæр ба- ззай -ынц гом -æй
Madina we.DAT night =PTCL PV stay PRS.3PL open ABL

Madina: Ours stays open even at night.

79.1 **Зангиева Алла : Махæн дæр иуæй-иу хатт баззайы**
Зангиева Алла махæн =дæр иу -æй =иу хатт ба- ззай -ы
Zagnieva Alla we.DAT =PTCL one ABL =ITER time PV stay PRS.3SG

Zangieva Alla: Ours, too, sometimes.

79.2 **Уый ... æз афтæ зæгъын**, **æхгæнгæ чи кæны**,
уый æз афтæ зæгъ -ын æхгæн -гæ чи кæн -ы
DemDist.NOM I so say PRS.1SG close CONV who do PRS.3SG

æмæ тæрсгæ чи кæны ...

æмæ тæрс -гæ чи кæн -ы

and fear CONV who do PRS.3SG

It's... I'm saying, those who close [the doors] and those who fear...

80.1 **Хабалова Земфира : О**, **бирæ адæм ис**, **æртæккæ дæр бирæ**
Хабалова Земфира о бирæ адæм ис æртæккæ =дæр бирæ
Khabalova Zemfira yes a.lot.of people EXST now =PTCL a.lot.of

и

и

EXST

80.2 **Афтæ нæ зæгъын**, **иууылдæр адæм æвзæр сты**, **бирæ**
афтæ нæ зæгъ -ын иууылдæр адæм æвзæр сты бирæ
so NEG say PRS.1SG all people bad be.PRS.3PL a.lot.of

адæм ис .
 адæм ис
 people EXST

I'm not saying that all people are bad, there are a lot of [good].

80.3 Мæн ... Мæнæ йер мæ царды , цас
 мæн мæнæ йер мæ= цард -ы цас
 I.GEN there,that.is now POSS.1SG= life INESS how.much

рацардтæн , уыйас куы ахъуыды кæнын , уæд мæ
 ра- цард -тæн уыйас куы а- хъуыды кæн -ын уæд мæ=
 PV live PST.INTR.1SG so much when PV thought do PRS.1SG then POSS.1SG=

царды бирæ хорз адæмыл амбæлдтæн æз , тынг бирæ
 цард -ы бирæ хорз адæм -ыл а- мбæлд -тæн æз тынг бирæ
 life INESS a.lot.of good people SUPER PV meet PST.INTR.1SG I very a.lot.of

хорз адæмыл .
 хорз адæм -ыл
 good people SUPER

Me... during my life, as I have lived, so when I think, in my life, I have met a lot of good people, a lot of good people.

80.4 Æвзæртæ дзы уыйбæрц нæй , хорз адæм ...
 æвзæр -т -æ =дзы уый бæрц нæй хорз адæм
 bad PL NOM =3SG.ENCL.INESS DemDist quantity EXST.NEG good people

Мæнæ æххуыс , адæймагæн баххуыс кæна , зæгъгæ , ахæм
 мæнæ æххуыс адæймаг -æн ба- ххуыс кæн -а зæгъ -гæ ахæм
 there,that.is help man DAT PV help do SBJV.3SG say CONV such

Not so many bad people as good... Help, ready to help a person, such.

80.5 Бирæ хорз адæм .
 бирæ хорз адæм
 a.lot.of good people

A lot of good people.

81 Зангиева Алла : Тыхст сахаты рабæрæг вæййынц .
 Зангиева Алла тыхст сахат -ы ра- бæрæг вæйй -ынц
 Zagnieva Alla confused hour INESS PV remarkable happen PRS.3PL

Zangieva Alla: In hard times they express themselves.

82 Хабалова Земфира : Бирæ хорз адæм и ме ' мбæлттæй .
 Хабалова Земфира бирæ хорз адæм и ме= мбæл -тт -æй
 Khabalova Zemfira a.lot.of good people EXST POSS.1SG= friend PL ABL

Khabalova Zemfira: Many good people are among my friends.

83 **Зангиева Алла** : **Йер хорз адæмы тыххæй йед ... Йер ... Ацы**
 Зангиева Алла йер хорз адæм -ы тыххæй йед йер ацы
 Zagnieva Alla now good people GEN for HES now DemProx

хæдзары хицау , мне как-то ... афтæ ...
 хæдзар -ы хицау афтæ
 house GEN master so

Zangieva Alla: That's about good people... That's... The owner of this house, I somehow... so...

84 **Мадина** : **Куыд фæдзурыс , афтæ .**
 Мадина Куыд фæ- дзур -ыс афтæ
 Madina how PV talk PRS.2SG so

Madina: So, as you say usually.

85.1 **Зангиева Алла** : **Куыддæр зын мын у дзурын афтæ**
 Зангиева Алла Куыд =дæр зын =мын у дзур -ын афтæ
 Zagnieva Alla how =PTCL hard =1SG.ENCL.DAT be.PRS.3SG talk INF so

Zangieva Alla: It is difficult for me to say so.

85.2 **Æмæ нуæндæс азы , уже дыууадæсæймаг аз**
 æмæ нуæндæс аз -ы уже дыууадæс -æймаг аз
 and eleven year GEN already twelve SUF year

ралæууыди , куы нæ ис , уæд .
 ра- лæууыд -и куы нæ ис уæд
 PV stand PST.INTR.3SG if NEG EXST be.IMP.3SG

. And it's been eleven years, it's the twelfth year since he has gone.

85.3 **Æмæ гъе уæд баздагтæн æртæ гыццыл сывæллонимæ .**
 æмæ гъе уæд ба- ззад -тæн æртæ гыццыл сывæллон -имæ
 and well be.IMP.3SG PV stay PST.INTR.1SG three small child COMIT

And then I was left with three young children.

85.4 **Йæ кæстæрыл ... Йæ фыд ... райсом**
 йæ= кæстæр =ыл йæ= фыд райсом
 POSS.3SG= younger =3SG.ENCL.SUPER POSS.3SG= father morning

ын куы скодтой , дыккаг бон , куы йæ
 =ын куы с- код -т -ой дыккаг бон куы =йæ
 =3SG.ENCL.DAT when PV do TR PST.TR.3PL second day when =3SG.ENCL.GEN

бавæрдтой , уæд дыккаг бон ыл цыппар
 ба- вæрд -т -ой уæд дыккаг бон =ыл цыппар
 PV put TR PST.TR.3PL be.IMP.3SG second day =3SG.ENCL.SUPER four

азы сæххæсти
 аз -ы сæххæст и
 year GEN execution EXST

His younger... her father... on the next day, the second day, after he was buried, she turned four.

86.1 **Иннауыл** – **фондз азы**, **иннауыл** **та**
 иннаæ =уыл фондз аз -ы иннаæ =уыл =та
 other =2PL.ENCL.SUPER five year GEN other =2PL.ENCL.SUPER =CONTR

дыууадæс азы гъе уæд ... уый размæ
 дыууадæс аз -ы гъе уæд уый раз -мæ
 twelve year GEN well be.IMP.3SG DemDist.NOM front ALL

Another one was five years old, and the other turned twelve before then...

86.2 **Æмæ æртæ сывæллонимæ афтæ , æрдæгкондæй**
 æмæ æртæ сывæллон -имæ афтæ æрдæг конд -æй
 and three child COMIT so half do.PTCP.PST ABL

баззæдысты нæ хæдзæрттæ
 ба- ззад -ысты нæ= хæдзæр -тт -æ
 PV stay PST.INTR.3PL POSS.1PL= house PL NOM

And with three kids, in an unfinished state, was our house.

86.3 **Ну , уæлейы комнæттæ уыдысты конд , фæлæ**
 Ну уæле -йы комнæт -т -æ уыд -ысты конд фæлæ
 well above INESS room PL NOM be PST.INTR.3PL do.PTCP.PST but

мæхи ... нæхи ... Иууылдæр цы кодта
 мæ= хи нæ= хи иууылдæр цы код -т -а
 POSS.1SG= REFL.GEN POSS.1PL= REFL.GEN all what do TR PST.TR.3SG

... Куы , рбацыдтæн , гъе уæд дзы
 куы рба- цыд -тæн гъе уæд =дзы
 when PV go PST.INTR.1SG well be.IMP.3SG =3SG.ENCL.INESS

къултæ амад уыди , æндæр ницы уыди
 къул -т -æ амад уыд -и æндæр ницы уыд -и
 wall PL NOM build be PST.INTR.3SG other nothing be PST.INTR.3SG

Well, the rooms upstairs had been finished, but my... our... All that he did... When I came, there were only walls, there was nothing else.

87.1 **Æмæ гъе уæд байдытам дыууæйæ æмæ сæ**
 æмæ гъе уæд ба- йдыд -т -ам дыууæ -йæ æмæ сæ=
 and well be.IMP.3SG PV begin TR PST.TR.1PL two ABL and POSS.3PL=

арæзтам
 арæзт -ам
 make PST.TR.1PL

And then we both started and built them.

87.2 **Кæм бетон змæстам** , **кæм йед кодтам** , **кæм**
 кæм бетон змæст -ам кæм йед код -т -ам кæм
 where concrete stir PST.TR.1PL where HES do TR PST.TR.1PL where

амайгæ кодтам , **афтæтæ** .
 амай -гæ код -т -ам афтæ -т -æ
 build CONV do TR PST.TR.1PL so PL NOM

We mixed the concrete, did this or that, built, this way.

87.3 **Йер къултæ йедтæ дæр** , **мæнæ кæрты къултæ**
 йер къул -т -æ йед -т -æ =дæр мæнæ кæрт -ы къул -т -æ
 now wall PL NOM HES PL NOM =PTCL there,that.is yard GEN wall PL NOM

йедтæ дæр , **уыдон дæр дыууæйæ фæкодтам**
 йед -т -æ =дæр уыдон =дæр дыууæ -йæ фæ- код -т -ам
 HES PL NOM =PTCL DemDist.PL.NOM =PTCL two ABL PV do TR PST.TR.1PL

афтæ (44 . 34) .
 афтæ
 so

All the walls, the walls of the shed, we have built all that together.

87.4 **Æмæ хорз адæмы тыххæй зæгъын** , **ома** , **ис алы**
 æмæ хорз адæм -ы тыххæй зæгъ -ын ома ис алы
 and good people GEN for say PRS.1SG that is to say EXST every

хатт .
 хатт
 time

And I'm talking about good people, that is, they are always there.

88.1 **Мæ афтæмæй баззæдтæн æрдæгконд йед ... Мæнæ**
 Мæ афтæмæй ба- ззæд -тæн æрдæг конд йед мæнæ
 and so PV stay PST.INTR.1SG half do.PTCP.PST HES there,that.is

ам , **мæнæ фарон сæ самадтам мæнæ**
 ам мæнæ фарон сæ= с- амад -т -ам мæнæ
 DemProx.IN there,that.is previous year POSS.3PL= PV build TR PST.TR.1PL there,that.is

адон дæр , **рудзгуйтæ йедтæ дæр нæ уыдис** ,
 адон =дæр рудзгуй -т -æ йед -т -æ =дæр нæ уыд -ис
 these =PTCL window PL NOM HES PL NOM =PTCL NEG be PST.INTR.3SG

мæнæ йер .
 мæнæ йер
 there,that.is now

And so I was left in the unfinished... Here, we built this only last year, and this, too, even the windows were not

there, now.

88.2 Ам дæр афтæтæ нæ уыдысты ,
 ам =дæр афтæ -т -æ нæ уыд -ысты
 DemProx.IN =PTCL so PL NOM NEG be PST.INTR.3PL

æнакæндтытæй уыдысты .
 æнæ= кæндтыт -æй уыд -ысты
 without= ABL be PST.INTR.3PL

And it was not like this here, it was without finishing.

89.1 Æмæ гъе уыцы рæстæджы æз кусгæ нæ кодтон ,
 æмæ гъе уыцы рæстæдж -ы æз кус -гæ нæ код -т -он
 and well that time INESS I work CONV NEG do TR PST.TR.1SG

бирæ , ну-аст азы больницæты рахау-бахау
 бирæ иу аст аз -ы больницæ -т -ы ра- хау ба- хау
 a.lot.of approximately eight year GEN hospital PL INESS PV fall PV fall

фæкодтон , æмæ-иу сывæллæттимæ , лæг сывæллонимæ
 фæ- код -т -он æмæ =иу сывæллæ -тт -имæ лæг сывæллон -имæ
 PV do TR PST.TR.1SG and =ITER child PL COMIT man child COMIT

... Стæй уæд ... Тынг уæззау уавæрты уыдыстæм .
 стæй уæд тынг уæззау уавæр -т -ы уыд -ыстæм
 then be.IMP.3SG very hard condition PL INESS be PST.INTR.1PL

And I didn't work at that time, for a long time, about eight years in hospitals, with children, a woman with a child... Then... In a very difficult situation we were.

89.2 Стæй афтæмæй ... Куыстæй рацыди , æмæ сæ иу ,
 стæй афтæмæй куыст -æй ра- цыд -и æмæ сæ= иу
 then so work ABL PV go PST.INTR.3SG and POSS.3PL= one

мæгъа , куыд зæгъон , æнаггаг адæймаг сæ
 мæгъа куыд зæгъ -он æнаггаг адæймаг сæ=
 I don't know how say SBJV.1SG scoundrel man POSS.3PL=

скъуырда .
 с- къуырда -т -а
 PV hit TR PST.TR.3SG

And so... He went to work, and one, I don't know how to say, a villain, hit them by car.

90.1 Автобусæй рахызтысты æмæ уже фæндагыл куы
 автобус -æй ра- хызт -ысты æмæ уже фæндаг -ыл куы
 bus ABL PV climb PST.INTR.3PL and already way SUPER when

ахызтысты , уæд , дыууæйæ уыдысты , æмæ уже
 а- хызт -ысты уæд дыууæ -йæ уыд -ысты æмæ уже
 PV climb PST.INTR.3PL be.IMP.3SG two ABL be PST.INTR.3PL and already

на обочине они были , æмæ сæ афтæмæй на большой скорости машина
 на они æмæ сæ= афтæмæй на машина
 and POSS.3PL= so car

скъуырда , æмæ дзыхъмард фесты дыууæ дæр .
 с- къуырда -т -а æмæ дзыхъ мард фе- сты дыууæ =дæр
 PV hit TR PST.TR.3SG and at once die PV be.PRS.3PL two =PTCL

He got off the bus and just when he crossed the road, two of them they went, and they were already on the roadside, and they were hit to death by a car at a high speed.

90.2 Æмæ афтæмæй баадыстæм , æмæ райсомæй кусынмæ
 æмæ афтæмæй ба- ззад -ыстæм æмæ райсом -æй кус -ын -мæ
 and so PV stay PST.INTR.1PL and morning ABL work INF ALL

ацыди , изæры йæ æртæ сахатыл
 а- цыд -и изæр -ы =йæ æртæ сахат -ыл
 PV go PST.INTR.3SG evening INESS =3SG.ENCL.GEN three hour SUPER

æрбаластой .
 æрба- ласт -ой
 PV carry PST.TR.3PL

And so we stayed, in the morning he went to work, in the evening, at three o'clock he was brought home.

90.3 Ну , йер куыд хъуамæ уыдаин ?
 Ну йер куыд хъуамæ уыд -аин
 well now how must be CNTRF.1SG

Well, how was I supposed to feel?

90.4 Æмæ афтæ , куы мæм æй æрбадзырдтой
 æмæ афтæ куы =мæм =æй æрба- дзырд -т -ой
 and so when =1SG.ENCL.ALL =3SG.ENCL.GEN PV talk TR PST.TR.3PL

, уæд просто мæ къæхтыл ма куыд фæлаууыдтæн ,
 уæд просто мæ= къæх -т -ыл =ма куыд фæ- лаууыд -тæн
 then POSS.1SG= leg PL SUPER =yet how PV stand PST.INTR.1SG

афтæ подкосились ноги .
 афтæ
 so

So when I was told, I could hardly keep my legs, my legs failed to stand.

91 Гъе уыцы рæстæджы , æз æй нæ зонын , хъуыды
 гъе уыцы рæстæдж -ы æз =æй нæ зон -ын хъуыды
 well that time INESS I =3SG.ENCL.GEN NEG know PRS.1SG thought

дæр æй нæ кæнын , уыцы æртæ бон , æртæ
 =дæр =æй нæ кæн -ын уыцы æртæ бон -ы æртæ
 =PTCL =3SG.ENCL.GEN NEG do PRS.1SG that three day GEN three

боны	уәләуыл	уыди	, әмә	әртә	боны
бон -ы	уәлә =уыл	уыд -и	әмә	әртә	бон -ы
day GEN	top =2PL.ENCL.SUPER	be PST.INTR.3SG	and	three	day GEN

мәнаә	ацы	сыхбәстә	ахам	тынг-тынг	бакой	кодтой	,
мәнаә	ацы	сых бәстә	ахам	тынг - тынг	ба- кой	код -т -ой	
there,that.is	DemProx	block region	such	very very	PV care	do TR PST.TR.3PL	

базылдысты	,	мәнаә	сылгоймәгтән	мәнаә	Зифә
ба- зылд -ысты		мәнаә	сылгоймәг -т -ән	мәнаә	Зифә
PV turn PST.INTR.3PL		there,that.is	woman PL DAT	there,that.is	Zifa

уыдис	хистәр	,	әмә	цыдәриддәр	хъуыди	,	гье
уыд -ис	хистәр		әмә	цыдәриддәр	хъуыд -и		гье
be PST.INTR.3SG	elder		and	all	be.necessary PST.INTR.3SG		well

уыдон	сәхәдәг	скодтой	,	сәхәдәг
уыдон	сә= хәдәг	с- код -т -ой		сә= хәдәг
DemDist.PL.NOM	POSS.3PL= REFL	PV do TR PST.TR.3PL		POSS.3PL= REFL

әрзылдысты
 әр- зылд -ысты
 PV turn PST.INTR.3PL

At this time, I don't know, I do not remember those three days, three days, he was on the ground, and these three days my neighbors helped me so much, did everything, Zifa was a senior for women, they did everything that is needed.

92.1 Хәдзары	нәм	уыди	мин	әмә	әрдәг	әхца	,
хәдзар -ы	=нәм	уыд -и	мин	әмә	әрдәг	әхца	
house INESS	=1PL.ENCL.ALL	be PST.INTR.3SG	thousand	and	half	money	

гье	уәд	,	как раз	гье	уый	размә	цыдәр	әхцатә
гье	уәд		как раз	гье	уый	раз -мә	цы -дәр	әхца -тә
well	be.IMP.3SG			well	DemDist.GEN	front ALL	what INDEF	money PL

райста	әмә	гье	уыдон	.
ра- йст -а	әмә	гье	уыдон	
PV take PST.TR.3SG	and	well	DemDist.PL.GEN	

In the house we had one and a half thousand, then, just before that, he took some money and these.

92.2 Әмә	гье	уыдон	рахастон	әмә	кәстәр
әмә	гье	уыдон	ра- хаст -он	әмә	кәстәр
and	well	DemDist.PL.GEN	PV carry PST.TR.1SG	and	younger

тиу	чи	у	,	уый	афтә	зәггы	,
тиу	чи	у		уый	афтә	зәгъ -ы	
brother-in-law (husband's brother)	who	be.PRS.3SG		DemDist.NOM	so	say PRS.3SG	

уыдон , **дам** , **бавæр** , **уыдон** **хъæудзысты**
 уыдон =дам ба- вæр -*0 уыдон хъæу -дзысты
 DemDist.PL.NOM =CIT PV put IMP.2SG DemDist.PL.GEN be.necessary FUT.3PL
 , **бахъæудзысты** **уый** **фæстæ** .
 ба- хъæу -дзысты уый фæстæ
 PV be.necessary FUT.3PL DemDist.GEN after

And I took out that money, and my younger brother-in-law says the money, he said, put it back, you will need it, it will be useful later.

92.3 **Нæхæдæг** **исты** **кæндзыстæм** .
 нæхæдæг исты кæн -дзыстæм
 ourself something do FUT.1PL

We'll think of something ourselves.

92.4 **Æмæ** **йер** **адæм** **цы** **æрæмбырд** **кодтой** (**46** . **30**), **æмæ**
 æмæ йер адæм цы æр- æмбырд код -т -ой æмæ
 and now people what PV gathering do TR PST.TR.3PL and

куыд , **уыдон** **скодтой** .
 куыд уыдон с- код -т -ой
 how DemDist.PL.GEN PV do TR PST.TR.3PL

And everything that people collected, it was all done with that money.

93.1 **Æмæ** **уый** **диссаг** **нæ** **уыди** , **уыцы** **æртæ** **боны**
 æмæ уый диссаг нæ уыд -и уыцы æртæ бон -ы
 and DemDist.NOM miracle NEG be PST.INTR.3SG that three day GEN

бафæразын , **фæлæ** **æз** **мæхæдæг** **кусгæ** **нæ** **кодтон** ,
 ба- фæраз -ын фæлæ æз мæхæдæг кус -гæ нæ код -т -он
 PV can PRS.1SG but I myself work CONV NEG do TR PST.TR.1SG

æхца **æвæрд** **нæм** ... **йер** **хæдзар** **арæзгæйæ** **нæм**
 æхца æвæрд =нæм йер хæдзар арæз -гæ -йæ =нæм
 money put.PTCP.PST =1PL.ENCL.ALL now house build CONV ABL =1PL.ENCL.ALL

æхца **æвæрд** **нæ** **баззæд** , **æмæ-иу** **ахæм** **бонтæ**
 æхца æвæрд нæ ба- ззад -и æмæ =иу ахæм бон -т -æ
 money put.PTCP.PST NEG PV stay PST.INTR.3SG and =ITER such day PL NOM

уыди , **æмæ-иу** **сывæллæттæн** **цы** **схæринаг**
 уыд -и æмæ =иу сывæллæ -тт -æн цы с- хæр -инаг
 be PST.INTR.3SG and =ITER child PL DAT what PV eat PTCP.FUT

кодтаин , **гъе** **уый** **нæ** **уыди** .
 код -т -аин гъе уый нæ уыд -и
 do TR CNTRF.1SG well DemDist.NOM NEG be PST.INTR.3SG

And it was no surprise, to endure these three days, I didn't work, we had no savings... we were building a house

we had no money left, and there were days when I had nothing to cook for children.

93.2 **Фæлæ мын ахæм хорз йедтæ ... адæм**
 фæлæ =мын ахæм хорз йед -т -æ адæм
 but =1SG.ENCL.DAT such good HES PL NOM people

сæмбæлди мæ алыварс , мæнæ Зифæ ...
 с- æмбæлд -и мæ= алыварс мæнæ Зифæ
 PV meet PST.INTR.3SG POSS.1SG= round there,that.is Zifa

But I have such good people around me, for example Zifa...

94 **Афтæ-иу цыфæнды , афтæ-иу афтæ уыдтæн , просто**
 афтæ =иу цы фæнд -ы афтæ =иу афтæ уыд -тæн просто
 so =ITER what want PRS.3SG so =ITER so be PST.INTR.1SG

... Гъе уыцы хабарæй афтæ уыдтæн , æмæ мæ бон
 гъе уыцы хабар -æй афтæ уыд -тæн æмæ мæ= бон
 well that news ABL so be PST.INTR.1SG and POSS.1SG= strength

сыстын дæр нæ уыди , иуцасдæр сыстгæ
 сы- ст -ын =дæр нæ уыд -и иу цасдæр сы- ст -гæ
 PV stand.up INF =PTCL NEG be PST.INTR.3SG one a.few PV stand.up CONV

дæр ... Мæ хо мæ разы уыди , мæ чындз
 =дæр Мæ хо мæ= раз -ы уыд -и мæ= чындз
 =PTCL and sister POSS.1SG= front GEN be PST.INTR.3SG POSS.1SG=

мæ разы уыди , æмæ мæнæ сывæллæттæн
 мæ= раз -ы уыд -и æмæ мæнæ сывæллæ -тт -æн
 POSS.1SG= front GEN be PST.INTR.3SG and there,that.is child PL DAT

хæринаг скæнон , уый дæр мæ бон нæ
 хæринаг с- кæн -он уый =дæр мæ= бон нæ
 food PV do SBJV.1SG DemDist.GEN =PTCL POSS.1SG= strength NEG

уыди
 уыд -и
 be PST.INTR.3SG

So whatever, just... From these events, I was in such a state that I could not even stand up, for some time... My sister was with me, my sister-in-law was there, and they cooked for my children, I could not do even that.

95.1 **Æмæ-иу æрцыди æмæ-иу сын хæринаг**
 æмæ =иу æр- цыд -и æмæ =иу =сын хæринаг
 and =ITER PV go PST.INTR.3SG and =ITER =3PL.ENCL.DAT food

скодта , мæ хо-иу куы нæ уыдис
 с- код -т -а мæ= хо =иу куы нæ уыд -ис
 PV do TR PST.TR.3SG POSS.1SG= sister =ITER when NEG be PST.INTR.3SG

ам	,	уый-иу		куы	ацыдис	,	уæд	.
ам		уый	=иу	куы	а- цыд -ис		уæд	
DemProx.IN		DemDist.NOM	=ITER	when	PV go PST.INTR.3SG		then	

And she came and cooked for them, when my sister was not here, when she left.

95.2 Æмæ афтæ дыууæ азы	просто	... мæгъа	... Мæнæ
æмæ афтæ дыууæ аз -ы	просто	мæгъа	мæнæ
and so two year GEN		I don't know	there,that.is

Кочитæ дæр	,	гъе уыдон	,	мæнæ-иу
Кочи -т -æ	=дæр	гъе уыдон		мæнæ =иу
Kochiev PL NOM	=PTCL	well DemDist.PL.NOM		there,that.is =ITER

сæхимæ исты хæринаг куы скодтой	,	уæд-иу
сæ= химæ исты хæринаг куы с- код -т -ой		уæд =иу
POSS.3PL= REFL.ALL something food if PV do TR PST.TR.3PL		then =ITER

Сывæллæттæм фæдзырдтой æмæ-иу сын бахæрын
Сывæллæ -тт -æм фæ- дзырд -т -ой æмæ =иу =сын ба- хæр -ын
child PL ALL PV talk TR PST.TR.3PL and =ITER =3PL.ENCL.DAT PV eat INF

кодтой
код -т -ой
do TR PST.TR.3PL

And two years, just... I don't know... Kochievs too, if they were cooking something at home, they called my children and fed them.

96.1 Афтæ садиккы дæр	.
афтæ садикк -ы	=дæр
so kindergarden INESS	=PTCL

And in the kindergarden, too.

96.2 Когда ... Йер æй	куы базыдтой	,	ну	,	когда ...
йер =æй	куы ба- зыд -т -ой		ну		
now =3SG.ENCL.GEN	if PV know TR PST.TR.3PL		HES		

куы райхъуыстис	,	уæд	.
куы рай- хъуыст -ис		уæд	
when PV listen PST.INTR.3SG		then	

When... When they found out, well, when... when it became known.

96.3 Æмæ-иу афтæ	,	куы бацыдтæн	,	уæд-иу афтæ
æмæ =иу афтæ		куы ба- цыд -тæн		уæд =иу афтæ
and =ITER so		if PV go PST.INTR.1SG		then =ITER so

кодтон	,	зæгъын	,	Сывæллæттæ	,	ома	... Æмæ
код -т -он		зæгъ -ын		Сывæллæ -тт -æ		ома	Æмæ
do TR PST.TR.1SG		say PRS.1SG		child PL NOM		that is to say	and

мæм	нухатт	заведующий	фæдзырдта		Тамара Захаровна
=мæм	иу хатт	заведующий	фæ- дзырд -т -а		Тамара Захаровна
=1SG.ENCL.ALL	one time	director	PV talk TR PST.TR.3SG		Tamara Zakharovna

зæгъгæ	æмæ	афтæ	зæгъы	...
зæгъ -гæ	æмæ	афтæ	зæгъ -ы	
say CONV	and	so	say PRS.3SG	

And so, when I came, then, they say, the children, they say... And one day the head, Tamara Zakharovna, called me and said...

97.1 Ну	ныхæстæ	кодтам	æмæ	зæгъын	афтæ
Ну	ныхæс -т -æ	код -т -ам	æмæ	зæгъ -ын	афтæ
well	word PL NOM	do TR PST.TR.1PL	and	say PRS.1SG	so

зæгъын	вæййы	Тамара Захаровна	æмæ	зæгъын
зæгъ -ын	вæйй -ы	Тамара Захаровна	æмæ	зæгъ -ын
say PRS.1SG	happen PRS.3SG	Tamara Zakharovna	and	say PRS.1SG

райсомæй	зæгъын	мæ	сывæллæттæн	...	изæрæй
райсом -æй	зæгъ -ын	мæ=	сывæллæ -тт -æн		изæр -æй
morning ABL	say PRS.1SG	POSS.1SG=	child PL DAT		evening ABL

райсоммæ	сын	къæбæр	нæ	баззайы
райсом -мæ	=сын	къæбæр	нæ	ба- ззай -ы
morning ALL	=3PL.ENCL.DAT	living	NEG	PV stay PRS.3SG

Well, we talked, and I say, well, I say, it happens, Tamara Zakharovna that, say, in the morning, I say, to the kids... by night they do not have a piece of bread.

97.2 Кусгæ	нæ	кодтон	пенси	мæ	сывæллæттæн
кус -гæ	нæ	код -т -он	пенси	мæ=	сывæллæ -тт -æн
work CONV	NEG	do TR PST.TR.1SG	pension	POSS.1SG=	child PL DAT

нæма	скодтон	æмæ	мæ	бон	...
нæма	с- код -т -он	æмæ	мæ=	бон	
not.yet	PV do TR PST.TR.1SG	and	POSS.1SG=	strength	

I didn't work, my children didn't get the allowance for loss, and I could not...

98.1 Афтæ æвваст	хабар	уыди	и	у	меня вот чуть
афтæ æвваст	хабар	уыд -и	и	у	меня вот
so immediately	news	be PST.INTR.3SG	EXST	be.PRS.3SG	

ли не инсульт был .
*** был

So unexpected it all had happened, and I almost had a stroke.

98.2 Æнæнхæлæджы	кай	уыди	хабар	ууыл
æнæ= нхæл -æдж -ы	кай	уыд -и	хабар	ууыл
without= think	PTCP.PRS GEN	COMP be	PST.INTR.3SG	news DemDist.SUPER

...	Мæ	къæхтыл		мæ	бон	слæууын	бирæ	рæстæг	нал
	Мæ	къæх -т -ыл		мæ=	бон	с- лæуу -ын	бирæ	рæстæг	нал
	and	leg PL SUPER		POSS.1SG=	strength	PV stand INF	a.lot.of	time	no.longer

уыдис

уыд -ис

be PST.INTR.3SG

Stroke or... preinfarction condition I had. Because it happened suddenly... I could not get on my feet for a long time.

98.3	Æмæ	, дам	...	Æмæ	, зæгъын	,	афтæ	куы	фæуæм	...
	æмæ	=дам		Æмæ	зæгъ -ын		афтæ	куы	фæ- уæм	
	and	=CIT		and	say PRS.1SG		so	if	PV be.SBJV.1PL	

And, I say... And I say how are we going to be this way...

99.1	Æмæ	зæгъта		,	æмæ	, дам	,	сыл		ма
	æмæ	зæгъ -т -а			æмæ	=дам		=сыл		ма
	and	say PL PST.TR.3SG			and	=CIT		=3PL.ENCL.SUPER		NEG

тыхс	,	мах	ам	сæ	зонæм	,	æмæ	, дам	,
тыхс -*0		мах	ам	сæ=	зон -æм		æмæ	=дам	
worry IMP.2SG		we.NOM	DemProx.IN	POSS.3PL=	know PRS.1PL		and	=CIT	

сæ	мах	уæлдай	хатт	дæр	раттæм		хæринаг	, йер
сæ=	мах	уæлдай	хатт	=дæр	ратт -æм		хæринаг	йер
POSS.3PL=	we.NOM	excess	time	=PTCL	give.PFV SBJV.1PL		food	now

добавкæ **дæр**
добавкæ =дæр
a second helping =PTCL

And she says, don't worry for them, we know them, and they say, we give them to eat, and extra food too.

99.2	Æмæ	йер	кæстæр	чызг	куыддæр	йед	...	уарзта		афтæ	...	Æмæ	,
	æмæ	йер	кæстæр	чызг	куыддæр	йед		уарзт -а		афтæ		Æмæ	
	and	now	younger	girl	as.soon.as	HES		love PST.TR.3SG		so		and	

дам	,	сын		уæлдай	дæр	раттæм	,	сæ
=дам		=сын		уæлдай	=дæр	ратт -æм		сæ=
=CIT		=3PL.ENCL.DAT		excess	=PTCL	give.PFV SBJV.1PL		POSS.3PL=

дзыппы	дæр	,	дам	,	сын	,	ома	,	печенитæ
дзыпп -ы	=дæр		=дам		=сын		ома		печени -т -æ
pocket INESS	=PTCL		=CIT		=3PL.ENCL.DAT		that is to say		biscuit PL NOM

исты	уæлдай	хатт	...	Ну	,	там	бывает	полдник	,	цыдæртæ	.
исты	уæлдай	хатт		Ну		там	бывает			цы -дæр -т -æ	
something	excess	time		well		there				what INDEF PL NOM	

And the younger daughter was... liked ... And we, she says, we give them extra meal, and we put something in

their pocket, that is, every time biscuits or something... Well, there is afternoon tea, something like that.

100.1 **Æмæ** , **дам** , **сывæрæм** , **æмæ** , **дам** , **ма** **тыхс** ,
 æмæ =дам сы- вæр -æм æмæ =дам ма тыхс -*0
 and =CIT PV put SBJV.1PL and =CIT NEG worry IMP.2SG

уыдон , **дам** , **æххормаг** ... **Уыдонæн** , **дам** , **ма**
 уыдон =дам æххормаг уыдон -æн =дам ма
 DemDist.PL.NOM =CIT hunger DemDist.PL DAT =CIT NEG

тыхс .
 тыхс -*0
 worry IMP.2SG

And, she says, we feed them, don't worry, they aren't hungry ... for them, don't worry for them.

100.2 **Фæлæ-иу** **сабат** **æмæ** **хуыцаубон** **куы** ' **рцыди** ,
 фæлæ =иу сабат æмæ хуыцаубон куы р- цыд -и
 but =ITER Saturday and Sunday if PV go PST.INTR.3SG

уæд-иу **æнхъæлмæ** **кастæн** , **къуырисæр** **кæд** **уыдзæни** , **æмæ**
 уæд =иу æнхъæл -мæ каст -æн къуыри сæр кæд уы -дзæни æмæ
 then =ITER hope ALL look INF2 week head when be FUT.3SG and
 wait

цæмæй **мæ** **сывæллæттæ** **бахæрдзысты** , **æфсæст** **уыдзысты** .
 цæмæй мæ= сывæллæ -тт -æ ба- хæр -дзысты æфсæст уы -дзысты
 in.order.to POSS.1SG= child PL NOM PV eat FUT.3PL be full be FUT.3PL

But when Saturdays or Sundays came, I waited for Monday for my kids to eat, for them not to be hungry.

101.1 **Фæлæ** **бирæ** **адæм** , **мæнæ** **Заремæ** **нæ** **куы**
 фæлæ бирæ адæм мæнæ Заремæ =нæ куы
 but a.lot.of people there,that.is Zarema =1PL.ENCL.GEN if

базыдта **уыйфæстæ** **скъолайы** , **Мæдинаейы** **мад** ,
 ба- зыд -т -а уый фæстæ скъола -йы Мæдинае -йы мад
 PV know TR PST.TR.3SG DemDist.GEN after school INESS Madina GEN mother

уый **дæр** **Валодя** **махонæн** **йе** ... **иумæ** **ахуыр**
 уый =дæр Валодя мах -он -æн йе= иумæ ахуыр
 DemDist.NOM =PTCL Volodja our ADJ INF2 POSS.3SG= together study

кодтой .
 код -т -ой
 do TR PST.TR.3PL

But many, for example Zarema, when she found out about us, then, at school, Madina's mother, Volodya ... they went to school together.

101.2 **Æмæ** **нæ** **уыдон** **куы** **базыдтой** , **чи** **стæм** **æмæ**
 æмæ нæ уыдон куы ба- зыд -т -ой чи стæм æмæ
 and NEG DemDist.PL.NOM if PV know TR PST.TR.3PL who be.1PL and

куыд	стæм	,	уæд	нын	бирæ	хорздзинаедтæ
куыд	стæм		уæд	=нын	бирæ	хорз -дзинаед -т -æ
how	be.1PL		be.IMP.3SG	=1PL.ENCL.DAT	a.lot.of	good AN PL NOM

скодтой		,	бирæ	æххуыстæ	нын
с- код -т -ой			бирæ	æххуыс -т -æ	=нын
PV do TR PST.TR.3PL			a.lot.of	help PL NOM	=1PL.ENCL.DAT

фæкодтой

фæ- код -т -ой
PV do TR PST.TR.3PL

When they got to know us and how we lived, they did many good things for us, helped us a lot.

101.3	Æз	сæ	никуы	ферох	кæндзынæн
	Æз	сæ=	никуы	фе- рох	кæн -дзынæн
	I	POSS.3PL=	never	PV forgotten	do FUT.1SG

. I will never forget it.

102.1	Мæнæ	æфсонмæ-æфсонмæты	дæр-иу	нын
	мæнæ	æфсон -мæ - æфсон -мæ -т -ы	=дæр =иу	=нын
	there,that.is	pretence ALL pretence ALL PL GEN	=PTCL =ITER	=1PL.ENCL.DAT

истытæ	барвыста	Заремæ	дæр	,	Валодя	дæр
исты -т -æ	ба- рвыст -а	Заремæ	=дæр		Валодя	=дæр
something PL NOM	PV send PST.TR.3SG	Zarema	=PTCL		Volodja	=PTCL

нын	тынг	хорз	уыди
=нын	тынг	хорз	уыд -и
=1PL.ENCL.DAT	very	good	be PST.INTR.3SG

Under various excuses Zarema sent us something, and Volodya treated us very well.

102.2	Ныр	куыддæр	йед	стæм	уже	...	Уже некогда	,	дети	выросли	,	мы	вот
	ныр	куыддæр	йед	стæм	уже				дети			мы	вот
	now	as.soon.as	HES	be.1PL	already								

меньше уже видимся как-то .
уже

Now it is already ... No time, the children have grown up, we see each other less somehow.

102.3	Фæлæ	тынг-тынг	бирæ	адæмыл	сæмбæлдтæн	,	гъе
	фæлæ	тынг - тынг	бирæ	адæм -ыл	сæ= мбæлд -тæн		гъе
	but	very very	a.lot.of	people SUPER	POSS.3PL= befit PST.INTR.1SG		well

уыцы	рæстæг	иу-цыппар	азмæ	дæр	нæхимæ	не
уыцы	рæстæг	иу - цыппар	аз -мæ	=дæр	нæ= химæ	не
that	time	one four	year ALL	=PTCL	POSS.1PL= REFL.ALL	NEG

рцыдыстæм

р- цыд -ыстæм

PV go PST.INTR.1PL

But I met very, very many good people, and then we could not recover from a blow for four years.

103 Стæй уæд чызг , хистæр чызг фæци скъола æмæ уый
 стæй уæд чызг хистæр чызг фæци скъола æмæ уый
 then be.IMP.3SG girl elder girl PV+be.PRS.3SG school and DemDist.NOM
 finish

дæр ахуырмæ ацыди æмæ уæдмæ уже мæхæдæг дæр ,
 =дæр ахуыр -мæ а- цыд -и æмæ уæдмæ уже мæхæдæг =дæр
 =PTCL study ALL PV go PST.INTR.3SG and until.then already myself =PTCL

æмæ йер кусынмæ дæр гыццылгай ацыдтæн , æмæ
 æмæ йер кус -ын -мæ =дæр гыццыл -гай а- цыд -тæн æмæ
 and now work INF ALL =PTCL small DISTR PV go PST.INTR.1SG and

нын

...

=нын

=1PL.ENCL.DAT

Then a daughter, the eldest daughter, graduated from high school and entered the institute, and then I also began to work little by little, and we...

104 Хорз адæм бирæ и , куы зæгъын , мæнæ афтæ ,
 хорз адæм бирæ и куы зæгъ -ын мæнæ афтæ
 good people a.lot.of EXST if say PRS.1SG there,that.is so

мæнæ Земфирæ , Зифæ ‘ мæ дæлæ Кочитæ , гъе
 мæнæ Земфирæ Зифæ мæ= дæлæ Кочи -т -æ гъе
 there,that.is Zemfira Zifa POSS.1SG= down.there Kochiev PL NOM well

уыдонæн , уыцы дыууæ азы ахæм тынг æххуыс фесты ,
 уыдон -æн уыцы дыууæ аз -ы ахæм тынг æххуыс фе- сты
 DemDist.PL DAT that two year GEN such very help PV be.PRS.3PL

æмæ гъе уыцы дыууæ хæдзары куы нæ уыдаиккой , уæд ,
 æмæ гъе уыцы дыууæ хæдзар -ы куы нæ уыд -аиккой уæд
 and well that two house GEN if NEG be CNTRF.3PL be.IMP.3SG

æвæццагæн , мах нæ къæхтыл нæ сыстадаиккам , не
 æвæццагæн мах нæ къæх -т -ыл нæ сы- стад -аиккам не
 maybe we.NOM NEG leg PL SUPER NEG PV stand.up CNTRF.1PL NEG

‘ слæууыдаиккам мæ сывæллæттимæ
 с- лæууыд -аиккам мæ= сывæллæ -тт -имæ
 PV stand CNTRF.1PL POSS.1SG= child PL COMIT

A lot of good people, as I said, that's Zemfira, Zifa and Kochievs, and, to them, they helped us very much during these two years, and if not for these two families we probably would not get on our feet, with my children.

105.1 **Ахæм тынг æххуыстæ нын фæкодтой**
 ахæм тынг æххуыс -т -æ =нын фæ- код -т -ой
 such very help PL NOM =1PL.ENCL.DAT PV do TR PST.TR.3PL

They have helped us so much.

105.2 **Æвзæр адæм дæр ис , фæлæ хорз адæм фылдæр и**
 æвзæр адæм =дæр ис фæлæ хорз адæм фылдæр и
 bad people =PTCL EXST but good people more EXST

There are bad people, but there are more good people.

105.3 **Æмæ ахæм тыхст сахат куы вæййы , гъе уæд**
 æмæ ахæм тыхст сахат куы вæйй -ы гъе уæд
 and such confused hour if happen PRS.3SG well be.IMP.3SG

уыдон тынг рабæрæг вæййынц
 уыдон тынг ра- бæрæг вæйй -ынц
 DemDist.PL.NOM very PV remarkable happen PRS.3PL

In difficult times they manifest themselves.

105.4 **Уыдис ма йер ... ис ма дзы , чи**
 уыд -ис =ма йер ис =ма =дзы чи
 be PST.INTR.3SG =yet now EXST =yet =3SG.ENCL.INESS who

мын феххуыс кодта уыцы рæстæг , фæлæ ныр уже
 =мын фе- ххуыс код -т -а уыцы рæстæг фæлæ ныр уже
 =1SG.ENCL.DAT PV help do TR PST.TR.3SG that time but now already

хистæр чызг кусын байдытта , æмæ йер мæнæ уже
 хистæр чызг кус -ын ба- йдыд -т -а æмæ йер мæнæ уже
 elder girl work INF PV begin TR PST.TR.3SG and now there,that.is already

ацы дыууæ азы дарддæр ахæцыдыстæм , нæ
 ацы дыууæ аз -ы дард -дæр а- хæцыд -ыстæм нæ=
 DemProx two year GEN distant COMPAR PV hold PST.INTR.1PL POSS.1PL=

хæдзар ахæцца кæнæм кæронмæ , зæгъгæ
 хæдзар а- хæцца кæн -æм кæрон -мæ зæгъ -гæ
 house PV mixed do ALL end ALL say CONV
 reach

There were more ... there are still those who helped me at that time, but now the eldest daughter began to work, and now for two years we have been repairing our house.

105.5 **Æрдæгкондæй баззæднæ æмæ ... Фундамент есть , фæлæ**
 æрдæг конд -æй ба- ззæд -и æмæ фæлæ
 half do.PTCP.PST ABL PV stay PST.INTR.3SG and but

...

Half of it stayed, and ... The foundation is there, but...

106 **Хабалова Земфира** : **Ирон адам уæддæр кæрæдзиуыл**
Хабалова Земфира ирон адам уæддæр кæрæдзи =уыл
Khabalova Zemfira Ossetic people still RCP =2PL.ENCL.SUPER

тынгдæр хæцынц .
тынг -дæр хæц -ынц
very COMPAR hold PRS.3PL

Khabalova Zemfira: Ossetians are still more supportive of each other.

107 **Зангиева Алла** : **О** .
Зангиева Алла о
Zagnieva Alla yes

Zangieva Alla: Yes.

108.1 **Хабалова Земфира** : **Йер æз , Мæскуыйы цас**
Хабалова Земфира йер æз Мæскуы -йы цас
Khabalova Zemfira now I Moscow INESS how.much

фæцардыстæм , **шестæ лет** , **æхсæз азы Мæскуыйы**
фæ- цард -ыстæм шестæ лет æхсæз аз -ы Мæскуы -йы
PV live PST.INTR.1PL six year GEN Moscow INESS

фæцардыстæм .
фæ- цард -ыстæм
PV live PST.INTR.1PL

Khabalova Zemfira: I... We lived in Moscow for how long, for six years we lived in Moscow.

108.2 **Ну , естественнo , сьемная квартира , æмæ-иу кæдæм**
Ну естественнo æмæ =иу кæдæм
well and =ITER where

бацыдыстæм , **уæд-иу чъиритæ куы скодтон** ,
ба- цыд -ыстæм уæд =иу чъири -т -æ куы с- код -т -он
PV go PST.INTR.1PL then =ITER cake PL NOM if PV do TR PST.TR.1SG

уæд-иу бадтæн , æмæ-иу мæ лæппу афтæ , мæ
уæд =иу бад -тæн æмæ =иу мæ= лæппу афтæ мæ=
then =ITER sit PST.INTR.1SG and =ITER POSS.1SG= boy so POSS.1SG=

мад та тыхстæй мæлы , кæмæн дзы
мад =та тыхст -æй мæл -ы кæмæн =дзы
mother =CONTR worry ABL die PRS.3SG who.DAT =3SG.ENCL.INESS

авæра .
а- вæр -а
PV put SBJV.3SG

Well, naturally, a rented flat, and where we came, and when I cooked pies, I sat down, and my son said, so my mother is anxious again, whom to entertain.

109.1 **Уым афтæ нæ бахойдынаæ** , **мæнаæ дын чъири**
 уым афтæ нæ ба- хой -дзынаæ мæнаæ =дын чъири
 DemDist.IN so NEG PV beat FUT.2SG there,that.is =2SG.ENCL.DAT cake

æрбахастон

æрба- хаст -он
 PV carry PST.TR.1SG

You cannot knock at a door there, look, I brought you a pie.

109.2 **Зæгъдысты** , **сыдæй дын мæлæм** ?
 зæгъ -дзысты сид -æй =дын мæл -æм
 say FUT.3PL hunger ABL =2SG.ENCL.DAT die SBJV.1PL

They will say, we aren't starving, are we.

109.3 **Æмæ фыццаг мæхи сабыргай-сабыргай** ,
 æмæ фыццаг мæ= хи сабыр -гай сабыр -гай
 and first POSS.1SG= REFL.GEN quiet DISTR quiet DISTR

уыйфæстæ уæд ... Стæй-иу сын уæд
 уый фæстæ уæд стæй =иу =сын уæд
 DemDist.GEN after be.IMP.3SG then =ITER =3PL.ENCL.DAT be.IMP.3SG

чъиритæ хæссын байдытон , **куы-иу**
 чъири -т -æ хæсс -ын ба- йдыт -т -он куы - =иу
 cake PL NOM carry INF PV begin TR PST.TR.1SG when =ITER

скодтон

с- код -т -он
 PV do TR PST.TR.1SG

And at first I little by little, and then ... Then I began to give them pies when I cooked.

109.4 **Æмæ та-иу мæ нал уагътой** , **пирожки с**
 æмæ =та =иу =мæ нал уагът -ой с
 and =CONTR =ITER =1SG.ENCL.GEN no.longer let.go PST.TR.3PL

мясом когда будут ?

And then they themselves started to ask, when are meat pies going to be?

110 **Мадина : Фыджын , ома , нæ ?**
 Мадина фыджын ома нæ
 Madina meat.pie that is to say PTCL

Madina: So fydjyn, right?

111.1 **Хабалова Земфира : Пирожки с мясом когда будешь делать ?**
 Хабалова Земфира с
 Khabalova Zemfira

Khabalova Zemfira: When are you going to cook meat pies again?

111.2 **Æмæ та-иу** **мæ** **фырт афтæ** , **мæ** **мæд та**
 æмæ =та =иу мæ= фырт афтæ мæ= мæд =та
 and =CONTR =ITER POSS.1SG= son so POSS.1SG= mother =CONTR

тухæнæй **мæлы** , **кæмæн та** **дзы** **авæрон**
 тухæн -æй мæл -ы кæмæн =та =дзы а- вæр -он
 torment ABL die PRS.3SG who.DAT =CONTR =3SG.ENCL.INESS PV put SBJV.1SG

мæ **чъиритæй** .
 мæ= чъири -т -æй
 POSS.1SG= cake PL ABL

And my son says again my mom is all anxious again, to whom offer a pie.

112 **Зангиева Алла** : **Ирон æгъдау фæстæмæ куы равзæрид** , **уæд**
 Зангиева Алла ирон æгъдау фæстæмæ куы ра- вæр -ид уæд
 Zagnieva Alla Ossetic custom back if PV arise OPT.3SG be.IMP.3SG

, **конечно** , **хорз уайд** , **фæлæ** ...
 конечно хорз уайд фæлæ
 of course good be.OPT.3SG but

Zagnieva Alla: If Ossetian aqdau is back, then of course it would be nice, but ...

113.1 **Хабалова Земфира** : **Уый адæймагæн йæ туджы**
 Хабалова Земфира уый адæймаг -æн йæ= тудж -ы
 Khabalova Zemfira DemDist.NOM man DAT POSS.3SG= blood INESS

и .
и
 EXST

Khabalova Zemfira: It's in a person's blood.

113.2 **Йер ирон адæймагæн уый йæ туджы и** .
 йер ирон адæймаг -æн уый йæ= тудж -ы и
 now Ossetic man DAT DemDist.NOM POSS.3SG= blood INESS EXST

Ossetians have it in the blood.

114 **Зангиева Алла** : **Кæмфæнды куы уа** , **уæд дæр** .
 Зангиева Алла кæм фæнд -ы куы уа уæд =дæр
 Zagnieva Alla where want PRS.3SG if be.SBJV.3SG then =PTCL
 anywhere

Zagnieva Alla: No matter where s/he is.

115 **Хабалова Земфира** : **Кæмфæнды куы уа** , **уæд дæр**
 Хабалова Земфира кæм фæнд -ы куы уа уæд =дæр
 Khabalova Zemfira where want PRS.3SG if be.SBJV.3SG then =PTCL
 anywhere

йæ **туджы** **и** .
 йæ= тудж -ы и
 POSS.3SG= blood INESS EXST

Khabalova Zemfira: Wherever he may be, it is in his blood.

116.1 **Мадина** : **Иубон** **нахимæ** **æрцыдтæн** , **æмæ**
 Мадина Иу бон нæ= химæ æр- цыд -тæн æмæ
 Madina one day POSS.1PL= REFL.ALL PV go PST.INTR.1SG and

дын **ног** **тæбæгътæ** **систой** **къоппæй** .
 =дын ног тæбæгъ -т -æ с- ист -ой къопп -æй
 =2SG.ENCL.DAT new plate PL NOM PV take PST.TR.3PL box ABL

Madina: Recently I came home, and they had got new dishes out of the box.

116.2 **Зæгъын** , **адонмæ** **цæмæ** **бавнæлдтат** , **дзыхъынног** **тæбæгътæм**
 зæгъ -ын адон -мæ цæмæ бавнæлдтат тæбæгъ -т -æм
 say PRS.1SG these ALL what.ALL plate PL ALL

?

I say, why have you got them out, absolutely new plates?

116.3 **Ныр нын** **иннæтæ** **дæр** **æхсæзгай** **сты** , **фæлæ**
 ныр =нын иннæ -т -æ =дæр æхсæз -гай сты фæлæ
 now =1PL.ENCL.DAT other PL NOM =PTCL six DISTR be.PRS.3PL but

, **зæгъын** , **уыдон** **цæмæн** **систат** ?
 зæгъ -ын уыдон цæмæн с- ист -ат
 say PRS.1SG DemDist.PL.NOM why PV take PST.TR.2PL

there are also six pieces, but, I say, why have you got them out?

116.4 **Уыдон** **та** , **мамæ** , **мæнæ** , **дам** , **нæм**
 уыдон =та мамæ мæнæ =дам =нæм
 DemDist.PL.NOM =CONTR mom there,that.is =CIT =1PL.ENCL.ALL

куывд исты куы уа , **æмæ дзы** **цасдæр ... то ли ...**
 куывд исты куы уа æмæ =дзы цасдæр то
 holiday something if be.SBJV.3SG and =3SG.ENCL.INESS a.few

иу ... наверное , тридцать-сорок , афтæ куыддæр балхæдта .
 иу афтæ куыддæр ба- лхæд -т -а
 one so as.soon.as PV buy TR PST.TR.3SG

My mother bought them for kuvds, and how many ... it was about ... she bought probably thirty or forty pieces.

117.1 **Ахæм йедтæм** , **дам** .
 ахæм йед -т -æм =дам
 such HES PL ALL =CIT

For such [cases], they say.

117.2 **Æмæ мамæ афтæ кæны** , **нæ** **тæбæгътæ** **цыдæр**
 æмæ мамæ афтæ кæн -ы нæ= тæбæгъ -т -æ цы -дæр
 and mom so do PRS.3SG POSS.1PL= plate PL NOM what INDEF

фесты	,	нал	сæ	арын	,	æмæ	,	дам	,	мæнæ
фе- сты		нал	сæ=	ар -ын		æмæ		=дам		мæнæ
PV be.PRS.3PL		no.longer	POSS.3PL=	find PRS.1SG		and		=CIT		there,that.is

ногтæ	систам
ног -т -æ	с- ист -ам
new PL NOM	PV take PST.TR.1PL

And my mother says, our plates have gone somewhere, I cannot find them, so I've got out new ones.

117.3 Ныр дын	иу-цалдæр	боны
ныр =дын	иу - цал -дæр	бон -ы
now =2SG.ENCL.DAT	approximately	how.many INDEF day GEN

рацыди	,	æмæ нæ	сыхæгты	чызг
ра- цыд -и		æмæ нæ=	сыхæг -т -ы	чызг
PV go PST.INTR.3SG		and POSS.1PL=	neighbour PL GEN	girl

æрцыди	,	æмæ дын	афтæ	:	« Ты знаешь , вся посуда
ær- цыд -и		æмæ =дын	афтæ		знаешь
PV go PST.INTR.3SG		and =2SG.ENCL.DAT	so		

ваша у нас ».
у нас

A few days passed and a neighbor girl came and said "You know all your dishes are at our place."

118.1 Æмæ дын	мæм	сæ	афтæ
æмæ =дын	=мæм	=сæ	афтæ
and =2SG.ENCL.DAT	=1SG.ENCL.ALL	=3PL.ENCL.GEN	so

æрбалæвæрдта	,	æртæ тæбæгты	,	мæнæ	разæвæрæн
æрба- лæвæрд -т -а		æртæ тæбæгъ -ы		мæнæ	разæвæрæн
PV give PL PST.TR.3SG		three plate GEN			there,that.is

тæбæгътæ	,	мæнæ	ахæм	,	пиалкæтæ	,	уыдон	дæр
тæбæгъ -т -æ		мæнæ	ахæм		пиалкæ -т -æ		уыдон	=дæр
plate PL NOM		there,that.is	such		bowl PL NOM		DemDist.PL.NOM	=PTCL

иу стырдаер	,	дыууæ къаддæртæ
иу стыр -дæр		дыууæ къаддæр -т -æ
one big COMPAR		two smaller PL NOM

She gave me three plates, regular plates, such bowls, one is bigger, another is smaller.

118.2 Æмæ ма дын	иннæ тæбæгъ та	,	уым	та
æмæ =ма =дын	иннæ тæбæгъ =та		уым	=та
and =yet =2SG.ENCL.DAT	other plate =CONTR		DemDist.IN	=CONTR

нын	дзы	торт	æрбахаста
=нын	=дзы	торт	æрба- хаст -а
=1PL.ENCL.DAT	=3SG.ENCL.INESS	cake	PV carry PST.TR.3SG

And one more plate, she brought us a cake on it.

118.3 Дæ	мад	дам	нæм	хæссы	æмæ	хæссы
дæ=	мад	=дам	=нæм	хæсс -ы	æмæ	хæсс -ы
POSS.2SG=	mother	=CIT	=1PL.ENCL.ALL	carry PRS.3SG	and	carry PRS.3SG

Your mother, she said, keeps bringing them to us.

118.4 Мæнæ	зæгъын	кæм	сты	дæ	тæбæгътæ
мæнæ	зæгъ -ын	кæм	сты	дæ=	тæбæгъ -т -æ
there,that.is	say PRS.1SG	where	be.PRS.3PL	POSS.2SG=	plate PL NOM

ды	та	зæгъын	сæ	агургæ	кæныс
ды	=та	зæгъ -ын	=сæ	агур -гæ	кæн -ыс
you.SG	=CONTR	say PRS.1SG	=3PL.ENCL.GEN	look.for CONV	do PRS.2SG

Here they are, I say, where all of your dishes are, and you're looking for them.

119 Зангиева Алла	: Ссардтай	сæ	нæ	?
Зангиева Алла	ссард -т -ай	=сæ	нæ	
Zagnieva Alla	find TR PST.TR.2SG	=3PL.ENCL.GEN	PTCL	

Zangieva Alla: You have found them, haven't you?

120 Мадина	: Иухатт	хъуыды кæныс	сымах	тæбæгъ	та	махмæ
Мадина	Иу хатт	хъуыды кæн -ыс	сымах	тæбæгъ	=та	махмæ
Madina	one time	thought do PRS.2SG	you.PL	plate	=CONTR	we.ALL

remember

куы	уыди	?
куы	уыд -и	
if	be	PST.INTR.3SG

Madina: We had your plate once, remember?

121 Зангиева Алла	: О
Зангиева Алла	о
Zagnieva Alla	yes

Zangieva Alla: Yes.

122 Мадина	: Радзур	ма	йæ
Мадина	ра- дзур -*0	=ма	=йæ
Madina	PV talk IMP.2SG	=yet	=3SG.ENCL.GEN

Madina: Tell us.

123 Зангиева Алла	: Уый	дæр	о	... Цыдæр	уыдис
Зангиева Алла	уый	=дæр	о	цы -дæр	уыд -ис
Zagnieva Alla	DemDist.NOM	=PTCL	yes	what INDEF	be PST.INTR.3SG

... Это самое ... æмæ кæмæндæр ... Цыдæр нæм
 Это æмæ кæмæн -дæр цы -дæр =нæм
 and who.DAT INDEF what INDEF =1PL.ENCL.ALL

уыди , æмæ махмæ æрбацыдысты ...
 уыд -и æмæ махмæ æрба- цыд -ысты
 be PST.INTR.3SG and we.ALL PV go PST.INTR.3PL

Zangieva Alla: This, too, so ... There was something ... This thing ... and someone ... we had something, and they came to us ...

124 Хабалова Земфира : Ирон адæм гъе ууыл йед уыдысты
 Хабалова Земфира ирон адæм гъе ууыл йед уыд -ысты
 Khabalova Zemfira Ossetic people well DemDist.SUPER HES be PST.INTR.3PL

, къæбæрдæттон уыдысты .
 къæбæр дæтт -он уыд -ысты
 living give PST.TR.1SG be PST.INTR.3PL

Khabalova Zemfira: The Ossetians are predisposed to this, they are hospitable.

125.1 Зангиева Алла : Мах кæдæмдæр ацыдыстæм , æмæ адон
 Зангиева Алла мах кæдæм -дæр а- цыд -ыстæм æмæ адон
 Zagnieva Alla we.NOM where INDEF PV go PST.INTR.1PL and these

нæм æрбацыдысты .
 =нæм æрба- цыд -ысты
 =1PL.ENCL.ALL PV go PST.INTR.3PL

Zangieva Alla: We went somewhere, and they came to us.

125.2 Æмæ стьол афтæ ... кæйдæр ... День рождения было у кого-то
 æмæ стьол афтæ кæй -дæр у
 and table so who.GEN INDEF be.PRS.3SG

по-моему .

And the table so ... someone ... It was someone's birthday, it seems to me.

126.1 Мадина : А , махмæ ну цыдæр тæбæгъ æрбахауди ,
 Мадина а махмæ иу цы -дæр тæбæгъ æрба- хауд -и
 Madina and we.ALL one what INDEF plate PV fall PST.INTR.3SG

æмæ нæм искæй тæбæгъ куы вæййы , уæд
 æмæ =нæм искæй тæбæгъ куы вæйй -ы уæд
 and =1PL.ENCL.ALL somebody's plate if happen PRS.3SG be.IMP.3SG

мын зын вæййы куыддæр , о , тыхсгæ
 =мын зын вæйй -ы куыддæр о тыхс -гæ
 =1SG.ENCL.DAT hard happen PRS.3SG as.soon.as yes worry CONV

дзы фæкæнын
 =дзы фæ- кæн -ын
 =3SG.ENCL.INESS PV do PRS.1SG

Madina: Ah, and we got someone else's plate, and when we have someone else's dishes, I'm not comfortable with it, it bothers me.

126.2 Æмæ дын мамæйы арвыстон , ацу-ма ,
 æмæ =дын мамæ -йы а- рвыст -он а- цу =ма
 and =2SG.ENCL.DAT mom GEN PV send PST.TR.1SG PV go =yet

зæгъын , сыхæгтыл æрзил , искæйы уыдзæн
 зæгъ -ын сыхæг -т -ыл æр- зил -*0 искæй -ы уы -дзæн
 say PRS.1SG neighbour PL SUPER PV turn IMP.2SG somebody's GEN be FUT.3SG

, исчи дын зæгъдзæн , мах у , æмæ
 исчи =дын зæгъ -дзæн мах у æмæ
 somebody =2SG.ENCL.DAT say FUT.3SG we.NOM be.PRS.3SG and

йæ ныууадз , кæй у , уыдонæн
 =йæ ныу- уадз -*0 кæй у уыдон -æн
 =3SG.ENCL.GEN PV let.go IMP.2SG who.GEN be.PRS.3SG DemDist.PL DAT

And I sent my mom, go, I said, ask the neighbors, it will turn out, whose plate it is, someone will say it's ours, and leave it to those to whom it belongs.

127.1 Иуырдаæ ацыди , иннаердаæ рацыди -
 иу -ырдаæ а- цыд -и иннаæ -рдаæ ра- цыд -и
 one DIR PV go PST.INTR.3SG other DIR PV go PST.INTR.3SG

никæйы у , ничи йыл сæтты
 никæй -ы у ничи =йыл сæтт -ы
 no.one.GEN GEN be.PRS.3SG nobody =3SG.ENCL.SUPER confess PRS.3SG

She walked to the one side, to the other side of the street, no, no one recognized it.

127.2 Мæнæ диссаг , зæгъын !
 мæнæ диссаг зæгъ -ын
 there,that.is miracle say PRS.1SG

That's amazing, I said.

127.3 Омæ , дам , æй скъаппы бавæр се
 омæ =дам =æй скъапп -ы ба- вæр -*0 се=
 well =CIT =3SG.ENCL.GEN cupboard GEN PV put IMP.2SG POSS.3PL=

ппæты бынæй , уадз æмæ уым лæууа
 ппæт -ы бын -æй уадз æмæ уым лæуу -а
 all GEN bottom ABL let and DemDist.IN stand SBJV.3SG

Well, I say, put it into the cupboard under the other dishes, and let it be there.

127.4 **Искуы** , **дам** , **рабæрæг** **уыдзæни** .
 искуы =дам ра- бæрæг уы -дзæни
 whenever =CIT PV known be FUT.3SG

Its owner will show up someday.

128 **Зангиева Алла** : **Стæй сæм** **уæд** **мах** **родительтимæ**
 Зангиева Алла стæй =сæм уæд мах родитель -т -имæ
 Zagnieva Alla then =3PL.ENCL.ALL be.IMP.3SG we.NOM parent PL COMIT

кæимæдæрты **бацыдыстæм** **адонмæ** .
 кæимæ =дæр -т -ы ба- цыд -ыстæм адон -мæ
 who.COMIT =PTCL PL GEN PV go PST.INTR.1PL these ALL

Zangieva Alla: Then with some parents [of children from the daughter's class], with someone of them came to them.

129 **Мадина** : **Рынчынфæрсæг** , **о** .
 Мадина рынчын фæрс -æг о
 Madina ill ask PTCP.PRS yes
 come to see

Madina: To visit, yes.

130 **Зангиева Алла** : **Рынчынфæрсæг** , **Заремæ** **больницæйы**
 Зангиева Алла рынчын фæрс -æг Заремæ больницæ -йы
 Zagnieva Alla ill ask PTCP.PRS Zarema hospital INESS
 come to see

уыди , **æмæ** ' **рбацыдыстæм** , **æмæ сæ**
 уыд -и æмæ рба- цыд -ыстæм æмæ сæ=
 be PST.INTR.3SG and PV go PST.INTR.1PL and POSS.3PL=

равæрдта , **йер ай** **та** , **ацы** **тæбæгъ** , **дам**
 ра- вæрд -т -а йер ай =та ацы тæбæгъ =дам
 PV put TR PST.TR.3SG now DemProx.GEN =CONTR DemProx plate =CIT

, **кæйдæр** **у** , **æмæ** , **дам** , **ыл** **ничи**
 кæй -дæр у æмæ =дам =ыл ничи
 who.GEN INDEF be.PRS.3SG and =CIT =3SG.ENCL.SUPER nobody

сæтты .
 сæтт -ы
 confess PRS.3SG

Zangieva Alla: To visit, Zarema was in the hospital, and we went to her, and she laid them over, and this, this dish, she said, is someone else's, and, she said, no one recognized it.

131 **Мадина** : **Иу тæбæгъ** , **дам** , **ма дзы** **нæ** **фаг**
 Мадина Иу тæбæгъ =дам =ма =дзы нæ фаг
 Madina one plate =CIT =yet =3SG.ENCL.INESS NEG enough

кæны

кæн -ы

do PRS.3SG

Madina: One dish, she says, is still lacking [on the table].

132 **Зангиева Алла : О , æмæ , зæгъын , махмæ , зæгъын ,**
Зангиева Алла о æмæ зæгъ -ын махмæ зæгъ -ын
Zagnieva Alla yes and say PRS.1SG we.ALL say PRS.1SG

ахæм тæбæгътæ и

ахæм тæбæгъ -т -æ и

such plate PL NOM EXST

Zangieva Alla: Yes, and I say we, I say, too, have such a dish.

133.1 **Мадина : Æмæ дын æй æз дæр Аллæйы раз**
Мадина Æмæ =дын =æй æз =дæр Аллæ -йы раз
Madina and =2SG.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN I =PTCL Alla GEN front

æрæвæрдтон

æр- æвæрд -т -он зæгъ -ын

PV put TR PST.TR.1SG say PRS.1SG

Madina: I put it right in front of Alla.

133.2 **Æмæ дын Аллæ кæсы , мах тæбæгъ та**
æмæ =дын Аллæ кæс -ы мах тæбæгъ =та
and =2SG.ENCL.DAT Alla look PRS.3SG we.NOM plate =CONTR

сымахмæ цы кусы ?

сымах -мæ цы кус -ы

you.PL ALL what work PRS.3SG

And Alla looked, and said, why was our plate at your place?

134.1 **Зангиева Алла : Махмæ дæр , зæгъын , ахæм тæбæгъ и**
Зангиева Алла махмæ =дæр зæгъ -ын ахæм тæбæгъ и
Zagnieva Alla we.ALL =PTCL say PRS.1SG such plate EXST

Zangieva Alla: I said that we had a plate like this.

134.2 **Æмæ йæ æз æрхъуыды кодтон , фæлæ**
æмæ =йæ æз æр- хъуыды код -т -он фæлæ
and =3SG.ENCL.GEN I PV thought do PL PST.TR.1SG but
remind

мын йер , куыд ... куыддæр мын йед уыдис
=мын йер куыд куыддæр =мын йед уыд -ис
=1SG.ENCL.DAT now how as.soon.as =1SG.ENCL.DAT HES be PST.INTR.3SG

... ома , зæгъон , мæ тæбæгъ у æмæ
ома зæгъ -он мæ= тæбæгъ у æмæ
that is to say say SBJV.1SG POSS.1SG= plate be.PRS.3SG and

мын	æй	æри	, зæгъгæ
=мын	=æй	æри	зæгъ -гæ
=1SG.ENCL.DAT	=3SG.ENCL.GEN	give.me.IMP.2SG	say CONV

I remembered, but I somehow ... somehow I was ... I mean, I was uncomfortable to say that this was my plate and give it to me, right.

134.3	Æмæ	, зæгъын	, махмæ	дæр	, зæгъын	, ахæм	тæбæгъ
	æмæ	зæгъ -ын	махмæ	=дæр	зæгъ -ын	ахæм	тæбæгъ
	and	say PRS.1SG	we.ALL	=PTCL	say PRS.1SG	such	plate

и
и
EXST

And, I said, we, too, I said, had a plate like this.

135	Мадина	: О	, Оляйы	гуырæнбон	уыди	, нæ	?
	Мадина	о	Оля -йы	гуыр -æн бон	уыд -и	нæ	
	Madina	yes	Olya GEN	be.born INF2 day	be PST.INTR.3SG	PTCL	

birthday

Madina: Yes, it was Olya's birthday, right?

136.1	Зангиева Алла	: О	, æмæ	мах	кæйдæр	провожат
	Зангиева Алла	о	æмæ	мах	кæй -дæр	провожат
	Zagnieva Alla	yes	and	we.NOM	who.GEN INDEF	accompany

кæнынмæ	ацыдыстæм	, æмæ	адон	æрбацыдысты
кæн -ын -мæ	а- цыд -ыстæм	æмæ	адон	æрба- цыд -ысты
do INF ALL	PV go PST.INTR.1PL	and	these	PV go PST.INTR.3PL

Zangieva Alla: Yes, and we went to see someone off, and they came.

136.2	Æмæ нæм	нæ	фæлæууыдысты	, æмæ	куы
	æмæ =нæм	нæ	фæ- лæууыд -ысты	æмæ	куы
	and =1PL.ENCL.ALL	NEG	PV stand PST.INTR.3PL	and	if

рбацыдыстæм	, уæд	машинæ	вызвать	скодтам	æмæ
рба- цыд -ыстæм	уæд	машинæ	вызвать	с- код -т -ам	æмæ
PV go PST.INTR.1PL	be.IMP.3SG	car	to.call.up	PV do TR PST.TR.1PL	and

сæм	уырдаæм	бацыдыстæм
=сæм	уырдаæм	ба- цыд -ыстæм
=3PL.ENCL.ALL	there	PV go PST.INTR.1PL

And they had not waited for us, and when we arrived, we called taxi and went to them.

136.3	Цы дзы	уыди	ам	...
	цы =дзы	уыд -и	ам	
	what =3SG.ENCL.INESS	be PST.INTR.3SG	DemProx.IN	

What was here ...

137 **Мадина** : **Хæдзармæ хæйттæ** .
 Мадина хæдзар -мæ хæй -тт -æ
 Madina house ALL part PL NOM

Madina: We took some gifts home.

138.1 **Зангиева Алла** : **О** , **ам** **цы уыди** , **уыдон**
 Зангиева Алла о ам цы уыд -и уыдон
 Zagnieva Alla yes DemProx.IN what be PST.INTR.3SG DemDist.PL.NOM

немæ айстам , **æмæ** , **зæгъын** , **йер Заремæитæ**
 немæ а- йст -ам æмæ зæгъ -ын йер Заремæ -итæ
 1PL.COMIT PV take PST.TR.1PL and say PRS.1SG now Zarema

æрбацыдысты , **æмæ** , **зæгъын** , **йер афтидæй**
 æрба- цыд -ысты æмæ зæгъ -ын йер афтид -æй
 PV go PST.INTR.3PL and say PRS.1SG now empty ABL

ацыдысты .
 а- цыд -ысты
 PV go PST.INTR.3PL

Zangieva Alla: Yes, took with us that was here, and I said, Zarema and others came to visit us, and, I say, left empty-handed.

138.2 **Æмæ сæм** **уырдаæм бахæццаæ стæм** .
 æмæ =сæм уырдаæм ба- хæццаæ стæм
 and =3PL.ENCL.ALL there PV mixed be.1PL

And we went to them.

138.3 **Ардыгæй уырдаæм** .
 ардыгæй уырдаæм
 from.here there

Hence here.

139 **Мадина** : **Æмæ сæ** **тæбæгъ баззæди** **махмæ** .
 Мадина Æмæ сæ= тæбæгъ ба- ззæд -и махмæ
 Madina and POSS.3PL= plate PV stay PST.INTR.3SG we.ALL

Madina: And their plate was left at our place.

140.1 **Хабалова Земфира** : **Иухатт ма** ... **Мæ фæйнуст** **Ленинграды**
 Хабалова Земфира Иу хатт =ма Мæ фæйнуст Ленинград -ы
 Khabalova Zemfira one time =yet and brother-in-law's wife Leningrad INESS

царди .
 цард -и
 live PST.INTR.3SG

Khabalova Zemfira: Once... Wife of my brother-in law lived in Leningrad.

140.2 Мæ тиу , æвæццагæн , уырдаæ молодойæ
 Мæ тиу æвæццагæн уырдаæ
 and brother-in-law (husband's brother) maybe there

ахауди æмæ уым ус ракуырда , Аня ,
 а- хауд -и æмæ уым ус ра- куырда -т -а
 PV fall PST.INTR.3SG and DemDist.IN woman PV ask TR PST.TR.3SG

Аня ее звали .

My brother-in-law, probably, went there young and married there, Anna, Anna was her name.

140.3 Æмæ нæм ссыди , горæты цардтæн
 æмæ =нæм ссыд -и горæт -ы цард -тæн
 and =1PL.ENCL.ALL climb.up PST.INTR.3SG town INESS live PST.INTR.1SG

уæд .

уæд
 then

And she came to us, I lived in the city then.

140.4 Æмæ нæм йед ... Особняк такой был , æмæ кæрчытæ
 æмæ =нæм йед был æмæ кæрч -ыт -æ
 and =1PL.ENCL.ALL HES and chicken PL NOM
 chicken

дартон , много кур у меня было .
 дарт -т -он кур у меня
 hold,keep TR PST.TR.1SG

And to us... (Speaks Russian) There was a mansion ... and I kept chickens there, (Speaks Russian) a lot of chicken I had.

141.1 Æмæ куы ‘ рцыди , уæд всех , нæ
 æмæ куы р- цыд -и уæд нæ=
 and if PV go PST.INTR.3SG be.IMP.3SG POSS.1PL=

хæстæджыты йедты æрæмбырд кодтон , æмæ
 хæстæджы -т -ы йед -т -ы æр- æмбырд код -т -он æмæ
 relative PL GEN HES PL GEN PV gathering do TR PST.TR.1SG and

иу-дæс карчы аргæвстон , иуæндæс карчы .
 иу дæс карч -ы аргæвст -он иуæндæс карч -ы
 approximately ten chicken GEN slaughter PST.TR.1SG eleven chicken GEN

And when she came, then I gathered all our relatives, and slaughtered about a dozen chickens, eleven chickens.

141.2 Æмæ сæ стъолы куы æрæвæрдтон , уæд-иу
 æмæ сæ= стъол -ыл куы æр- æвæрд -т -он уæд =иу
 and POSS.3PL= table SUPER if PV put TR PST.TR.1SG then =ITER

йæ сæрмаæ фæлæбурдта :
 йæ= сæр -мæ фæ- лæбурд -т -а
 POSS.3SG= head ALL PV attack TR PST.TR.3SG
 started worrying

And when I put them on the table, she clutched her head:

142.1 – **Что ты делаешь , Зифа , что ты делаешь !**
 что

(Speaks Russian) What are you doing, Zifa, what are you doing!

142.2 **Что ты делаешь !**
 что

(Speaks Russian) What are you doing!

142.3 **Это что такое ?!**
 это что
 this

(Speaks Russian) What is this?

143 – **Анечка , успокойся , сейчас посмотришь , все придут , это еще мало будет**
 сейчас это еще
 this

(Speaks Russian) Anya, calm down, now look, everyone will come, it'll be less then we'll need.

144 – **Зачем столько людей ?.**

(Speaks Russian) Why so many people?

145 – **Пусть тебя все узнают .**

(Speaks Russian) Let them get acquainted with you.

146 **Æмæ-иу йæ сæрыл куы ныххæцыди**
 æмæ =иу йæ= сæр -ыл куы ных- хæцыд -и
 and =ITER POSS.3SG= head SUPER if PV hold PST.INTR.3SG

And she clutched her head.

147.1 **Зангиева Алла : Уымæ диссаг касти , нæ ?**
 Зангиева Алла уы -мæ диссаг каст -и нæ
 Zagnieva Alla DemDist ALL miracle look PST.INTR.3SG PTCL

Zangieva Alla: It was amazing to her, isn't it?

147.2 **Уыйбæрц цас скæнын ...**
 уый бæрц цас с- кæн -ын
 DemDist quantity how.much PV do PRS.1SG

How much you had prepared...

148.1 **Хабалова Земфира : Иухатт та мæм йедмæ**
 Хабалова Земфира Иу хатт =та =мæм йед -мæ
 Khabalova Zemfira one time =CONTR =1SG.ENCL.ALL HES ALL

ссыдысты , Джеоргуыбайы рæстæджы .
 с- сыд -ысты Джеоргуыба -йы рæстæдж -ы
 PV go PST.INTR.3PL Jeorguba GEN time INESS

Khabalova Zemfira: Once they came to me during the Dzheorguyba holiday.

148.2 **Фыс аргæвстам** , **æмæ Дзеоргуыбайы** ... **Как всегда** , **барана** ...
фыс аргæвст -ам æмæ Дзеоргуыба -йы
sheep slaughter PST.TR.1PL and Jeorguba GEN

Лæгтæ æрбацыдысты , **бирæ лæгтæ** , **æмæ ... Тоже**
лæг -т -æ æрба- цыд -ысты бирæ лæг -т -æ æмæ
man PL NOM PV go PST.INTR.3PL a.lot.of man PL NOM and

удивительно ...

We slaughtered a sheep, and for the Dzheorguyba holyday... A sheep as always... had Men came, many men, and ... it is also amazing ...

149 **Зангиева Алла : Дзеоргуыба нæм стыр бæрæгбон у** ,
Зангиева Алла Дзеоргуыба =нæм стыр бæрæгбон у
Zagnieva Alla Jeorguba =1PL.ENCL.ALL big holiday be.PRS.3SG

фæззæджы вæййы ноябры , **дыккаг ... Вот предпоследний ...**
фæззæдж -ы вæйй -ы ноябр -ы дыккаг
autumn INESS happen PRS.3SG november INESS second

Zangieva Alla: Dzheorguyba is a great holiday, it is celebrated in November, the second ... That's ...

150 **Хабалова Земфира : Двадцать второго-двадцать третьего .**
Хабалова Земфира
Khabalova Zemfira

(Speaks Russian)

151.1 **Зангиева Алла : О** , **двадцатыйæ двадцать третимæ** , **гъе уыцы**
Зангиева Алла о двадцаты -йæ двадцать трети -мæ гъе уыцы
Zagnieva Alla yes twentieth ABL twenty third ALL well that

бонты вæййы хуыцаубоны .
бон -т -ы вæйй -ы хуыцаубон -ы
day PL INESS happen PRS.3SG Sunday INESS

Zangieva Alla: Yes, it is from the twentieth to the twenty-third, these days, on Sundays.

151.2 **Хуыцаубон куы ‘ рхауа** , **гъе уæд** .
хуыцаубон куы р- хау -а гъе уæд
Sunday if PV fall SBJV.3SG well be.IMP.3SG

On the day which falls on Sunday.

151.3 **Æмæ йер хуыцаубоны галæргæвдæнтæ вæййы** .
æмæ йер хуыцаубон -ы гал æргæвд -æн -т -æ вæйй -ы
and now Sunday INESS bull slaughter INF2 PL NOM happen PRS.3SG

And on Sunday a bull is slaughtered.

151.4 **Æмæ гъе уый тынг стыр** , **каджын бæрæгбон у**
æмæ гъе уый тынг стыр кад -джын бæрæгбон у
and well DemDist.NOM very big esteem ADJ holiday be.PRS.3SG

ирон адæммæ , тынг-тынг .
 ирон адæм -мæ тынг - тынг
 Ossetic people ALL very very

And it is a very big, glorious feast for the Ossetians, very, very important.

152.1 **Хабалова Земфира : Абон иутæ аргæвдынц , райсом –**
 Хабалова Земфира абон иу -т -æ аргæвд -ынц райсом
 Khabalova Zemfira today one PL NOM slaughter PRS.3PL morning

иннæтæ , по очереди вот так .
 иннæ -т -æ по вот так
 other PL NOM

Khabalova Zemfira: Today one family slaughters, tomorrow — another, one by one like this.

152.2 **Æмæ ...**
 æмæ
 and

And...

153.1 **Зангиева Алла : Махмæ-иу алы аз дæр кусарт**
 Зангиева Алла алы аз =дæр кусарт
 Zagnieva Alla every year =PTCL sacrificial animal

уыди .
 уыд -и
 be PST.INTR.3SG

Zangieva Alla: Each year we slaughter a sacrificial animal.

153.2 **Ну , цалымæ нæ лæг уыди , уæдмæ .**
 Ну цалымæ нæ лæг уыд -и уæдмæ
 well until NEG husband be PST.INTR.3SG until.then

Well, while the master of the house was alive.

153.3 **Фæлæ йæ ныр дæр скæнаем , обязательно ,**
 фæлæ =йæ ныр =дæр с- кæн -æм обязательно
 but =3SG.ENCL.GEN now =PTCL PV do PRS.1PL by all means

æнакæнгæйæ никуы баззайы , фæлæ ... Фæлæ йер
 æнæ= кæн -гæ =йæ никуы ба- ззай -ы фæлæ фæлæ йер
 without= do CONV =3SG.ENCL.GEN never PV stay PRS.3SG but but now

лæгтæ цы хæдзары и , уыдон гал аргæвдынц
 лæг -т -æ цы хæдзар -ы и уыдон гал аргæвд -ынц
 man PL NOM what house INESS EXST DemDist.PL.NOM bull slaughter PRS.3PL

æмæ æрбахонынц , æмæ къуыри ... иу къуырийæ иннæ къуыримæ
 æмæ æрба- хон -ынц æмæ къуыри иу къуыри -йæ иннæ къуыри -мæ
 and PV name PRS.3PL and week one week ABL other week ALL

радыгай	алы	хæдзар	дæр	хъуамæ	...	Вæййы	афтæ	æмæ	иу	бон	,
рад -ыгай	алы	хæдзар	=дæр	хъуамæ		вæйй -ы	афтæ	æмæ	иу	бон	
turn DISTR	every	house	=PTCL	must		happen PRS.3SG	so	and	one	day	

дыууæ	,	дыууæ	хæдзармæ	дæр	бацæуынц	,	фæлæ	обязательно	хъуамæ
дыууæ		дыууæ	хæдзар -мæ	=дæр	ба- цæу -ынц		фæлæ	обязательно	хъуамæ
two		two	house ALL	=PTCL	PV go PRS.3PL		but	by all means	must

скæной	бæрæгбон	.
с- кæн -ой	бæрæгбон	
PV do PST.TR.3PL	holiday	

And now we do too, surely we celebrate, but ... But the houses in which there are men, they slaughter a bull and invite people, and a week ... one week to another week every family should ... It also happens that two families invite people in one day, but this holiday have to be celebrated.

153.4 Уый	уже	,	æвæццæгæн	,	зонут	,	нæ	?
уый	уже		æвæццæгæн		зон -ут		нæ	
DemDist.NOM	already		maybe		know PRS.2PL		PTCL	

You probably already know this, right?

154 Олег :	Кæцы	бæрæгбон	?
Олег	кæцы	бæрæгбон	
Oleg	what	holiday	

Oleg: Which holiday?

155 Зангиева Алла :	Джеоргуыбайы	.
Зангиева Алла	Джеоргуыба -йы	
Zagnieva Alla	Jeorguba GEN	

Zangieva Alla: During Dzheorguyba holiday.

156 Олег :	О	,	зонæм	.
Олег	о		зон -æм	
Oleg	yes		know PRS.1PL	

Oleg: Yes, we do.

157.1 Зангиева Алла :	Уый	нæм	,	Джеоргуыба	æмæ	ма
Зангиева Алла	уый	=нæм		Джеоргуыба	æмæ	=ма
Zagnieva Alla	DemDist.NOM	=1PL.ENCL.ALL		Jeorguba	and	=yet

нæм	мæнæ	Хетæджы	бон	,	Хуыцауы	Дзуары	бон	.
=нæм	мæнæ	Хетæдж -ы	бон		Хуыцау -ы	Дзуар -ы	бон	
=1PL.ENCL.ALL	there,that.is	Khetag GEN	day		god GEN	saint GEN	day	

Zangieva Alla: That is, Dzheorguyba holiday, we also have a Khetag's holiday, Huytsauy Dzuary Bon.

157.2 Хетæджы	бон	та	мæнæ	в июле	бывае	.
Хетæдж -ы	бон	=та	мæнæ		бывае	
Khetag GEN	day	=CONTR	there,that.is			

Hetadzhy Bon happens in July.

157.3 **Вæййы** **фыццаг** **хуыцаубоны** .
 вæйй -ы фыццаг хуыцаубон -ы
 happen PRS.3SG first Sunday INESS

It happens on the first Sunday.

157.4 **Дыууæ** **къуырийы** **фæстæ** **та** **Хуыцауы** **Дзуары** **бон** ,
 дыууæ къуыри -йы фæстæ =та Хуыцау -ы Дзуар -ы бон
 two week GEN after =CONTR god GEN saint GEN day

уый **дæр** **зонут** , **нæ** ?
 уый =дæр зон -ут нæ
 DemDist.NOM =PTCL know PRS.2PL NEG

And two weeks later Huytsauy Dzuary Bon, you also know this, right?

158 **Олег** : **Хуыцауы** **Дзуары** **бон** ?
 Олег Хуыцау -ы Дзуар -ы бон
 Oleg god GEN saint GEN day

Oleg: Huytsauy Dzuary Bon?

159 **Зангиева Алла** : **О** .
 Зангиева Алла о
 Zagnieva Alla yes

Zagnieva Alla: Yes.

160 **Олег** : **Ацы** **мæй** ?
 Олег ацы мæй
 Oleg DemProx month

Oleg: This month?

161.1 **Зангиева Алла** : **Июль** .
 Зангиева Алла июль
 Zagnieva Alla July

Zagnieva Alla July.

161.2 **Мæнæ** **Хетæджы** **бон** **куы** **скæнынц** , **июлы** **фыццаг**
 мæнæ Хетæдж -ы бон куы с- кæн -ынц июл -ы фыццаг
 there,that.is Khetag GEN day if PV do PRS.3PL July GEN first

къуырийы **хуыцаубоны** ...
 къуыри -йы хуыцаубон -ы
 week GEN Sunday INESS

That's when they celebrate Hetadzhy Bon, on the first Sunday in July...

162 **Хабалова Земфира** : **Дыккаг** **хуыцаубоны** .
 Хабалова Земфира дыккаг хуыцаубон -ы
 Khabalova Zemfira second Sunday INESS

Khabalova Zemfira: On the second Sunday.

163.1 **Зангиева Алла : Дыккаг хуыцаубоны ?**
 Зангиева Алла дыккаг хуыцаубон -ы
 Zagnieva Alla second Sunday INESS

Zangieva Alla: The second Sunday?

163.2 **Дыууæ къуырийы фæстæ та Хуыцауы Дзуары бон**
 дыууæ къуыри -йы фæстæ =та Хуыцау -ы Дзуар -ы бон
 two week GEN after =CONTR god GEN saint GEN day

вæййы

вæйй -ы

happen PRS.3SG

And two weeks later we have Huytsauy Dzuary Bon.

163.3 **Уымæ та уæртæ Цраумæ фæцæуынц**
 уы -мæ =та уæртæ Црау -мæ фæ- цæу -ынц
 DemDist ALL =CONTR there Tsrau (village) ALL PV go PRS.3PL

Цраумæ

Црау -мæ

Tsrau (village) ALL

People visit Tsrau for this holiday.

163.4 **Святилище**

(In Russian) Sanctuary.

164 **Олег : Хуыцауы Дзуары бон ?**
 Олег Хуыцау -ы Дзуар -ы бон
 Oleg god GEN saint GEN day

Oleg: Huytsauy Dzuary Bon?

165 **Зангиева Алла : О , Хуыцауы Дзуары бон**
 Зангиева Алла о Хуыцау -ы Дзуар -ы бон
 Zagnieva Alla yes god GEN saint GEN day

Zangieva Alla: Yes, Huytsauy Dzuary Bon.

166 **Олег : Хетæджы Дзуар дæр ?**
 Олег Хетæдж -ы Дзуар =дæр
 Oleg Khetag GEN sanctuary =PTCL

Oleg: And Hetadzhy Dzuar too?

167 **Зангиева Алла : Хетæджы Дзуар та ...**
 Зангиева Алла Хетæдж -ы Дзуар =та
 Zagnieva Alla Khetag GEN sanctuary =CONTR

Zangieva Alla: Hetadzhy Dzuar ...

168 **Олег : Фæндаг , фæндаджы фæдтон**
 Олег фæндаг фæндадж -ы фæд -т -он
 Oleg way way INESS PV+see TR PST.TR.1SG

Oleg: Road, I saw by the road.

169.1 **Зангиева Алла : О , горæтмæ фæндагыл .**
Зангиева Алла о горæт -мæ фæндаг -ыл
Zagnieva Alla yes town ALL way SUPER

Zangieva Alla: Yes, on the way into the city.

169.2 **Йеды ... Дзуар .**
йед -ы Дзуар
HES GEN sanctuary

This ... Sanctuary.

169.3 **Суададжы фæстæ .**
Суадаг -ы фæстæ
Suadag GEN after

Behind Suadag.

169.4 **Суадагæй Дзуарыхъæуы астæу .**
Суадаг -æй Дзуарыхъæу -ы астæу
Suadag ABL Dzuarikau GEN between

Between Suadag and Dzuarikau.

169.5 **Фæлæ уым фæндаджы был , фæлæ бынмæ куы**
фæлæ уым фæндадж -ы был фæлæ бын -мæ куы
but DemDist.IN way GEN edge but bottom ALL if

ныцæуай , йеды ... хъæды бынмæ , уæд уым
ныц- цæу -ай йед -ы хъæд -ы бын -мæ уæд уым
PV go SBJV.2SG HES GEN wood GEN bottom ALL be.IMP.3SG DemDist.IN

алы хъæуæн дæр хицæн ... Уым тынг рæсугъд у .
алы хъæу -æн =дæр хицæн уым тынг рæсугъд у
every village DAT =PTCL REFL.DAT DemDist.IN very beautiful be.PRS.3SG

There's directly from the road, and down ... to the forest, there is one in each village... It is very beautiful there.

169.6 **Уыдыстут дзы искуы ?**
уыд -ыстут =дзы искуы
be PST.INTR.2PL =3SG.ENCL.INESS whenever

Have you ever been there?

170.1 **Олег : Нæа .**
Олег нæа
Oleg NEG

Oleg: No.

170.2 **Федтон фæндагыл .**
фед -т -он фæндаг -ыл
PV+see TR PST.TR.1SG way SUPER

I saw it from the road.

171.1 **Зангиева Алла : Фænдагыл .**
 Зангиева Алла фænдаг -ыл
 Zagnieva Alla way SUPER

Zangieva Alla: From the road.

171.2 **Фæлæ мæнæ афтæ ... круглый лес как-то вот ... тымбыл .**
 фæлæ мæнæ афтæ ... вот тымбыл
 but there,that.is so round

But if so ... round forest, so ... round.

172 **Олег : Роща .**
 Олег
 Oleg

Oleg (in Russian): A grove.

173.1 **Зангиева Алла : Роща .**
 Зангиева Алла
 Zagnieva Alla

Zangieva Alla: A grove.

173.2 **Æмæ гъе уым алы йедæн ... Мæнæ афтæ кругыл йед**
 æмæ гъе уым алы йед -æн мæнæ афтæ круг -ыл йед
 and well DemDist.IN every HES DAT there,that.is so circle SUPER HES

... **алы хъæуæн дæр йæхицæн бынат , æмæ дзы**
 алы хъæу -æн =дæр йæ= -хицæн бынат æмæ =дзы
 every village DAT =PTCL POSS.3SG= REFL.DAT place and =3SG.ENCL.INESS

такой ...

And at each of the ... Around ... in every village own such a place, and there is a ...

174 **Хабалова Земфира : Кувæндон .**
 Хабалова Земфира кувæндон
 Khabalova Zemfira sanctuary

Khabalova Zemfira: Sanctuary.

175.1 **Зангиева Алла : Кувæндон , æхгæд , хъæдæй конд ,**
 Зангиева Алла кувæндон æхгæд хъæд -æй конд
 Zagnieva Alla sanctuary close wood ABL do.PTCP.PST

ахæмтæ .
 ахæм -т -æ
 such PL NOM

Zangieva Alla: Sanctuary, closed, made of wood and all.

175.2 **Хорошо отделанные .**
 (Speaks Russian) Well finished.

175.3	Æмæ дзы	йæ	боны	ТЫНГ-ТЫНГ	вæййы	...
	æмæ =дзы	йæ=	бон -ы	ТЫНГ - ТЫНГ	вæйй -ы	
	and =3SG.ENCL.INESS	POSS.3SG=	day INESS	very very	happen PRS.3SG	

хъæлдзæг .

хъæлдзæг

merry

It is very, very pleasant there on the day of the holiday.

176.1	Хабалова Земфира : Уый	каеддæр	дам	Хетæг	...
	Хабалова Земфира	уый	кад -дæр	=дам	Хетæг
	Khabalova Zemfira	DemDist.NOM	when INDEF	=CIT	Khetag

Абырджытæ	йæ	расырджыт	каемдæр	æмæ
абырдж -ыт -æ	=йæ	ра- сырдж -т -ой	каем -дæр	æмæ
robber PL NOM	=3SG.ENCL.GEN	PV chase TR PST.TR.3PL	where INDEF	and

лыгъди	лыгъди	лыгъди	æмæ
лыгъд -и	лыгъд -и	лыгъд -и	æмæ
run PST.INTR.3SG	run PST.INTR.3SG	run PST.INTR.3SG	and

йæ	куы	‘ рбацæйæйæфтой	гъе	уырдаем
=йæ	куы	рба- цæй- æйæфт -ой	гъе	уырдаем
=3SG.ENCL.GEN	if	PV PV get PST.TR.3PL	well	there

æрбахæццæ и	æмæ	дам	скуывта	Хуыцаумæ	: « Гъе
æрба- хæццæ и	æмæ	=дам	с- куывт -а	Хуыцау -мæ	гъе
PV mixed EXST	and	=CIT	PV pray PST.TR.3SG	god ALL	well

reach

Хуыцау	феххуыс	мын	кæн	!».
Хуыцау	фе- ххуыс	=мын	кæн -*0	
god	PV help	=1SG.ENCL.DAT	do IMP.2SG	

Khabalova Zemfira: It used to be, they say ... Khetag... Abreks (outlaws) chased him somewhere, and he ran, ran, ran, and when they were catching up, he reached this place, and prayed to God: "O God, help me».

176.2	Æмæ	дам	гъе	уæд	мæнæ	афтæ	... Вот этот	...
	æмæ	=дам	гъе	уæд	мæнæ	афтæ	этот	
	and	=CIT	well	be.IMP.3SG	there,that.is	so		

And, they say, there's this ...

177	Зангиева Алла : Место .
	Зангиева Алла
	Zagnieva Alla

Zangieva Alla (in Russian): Location.

178.1	Хабалова Земфира : Вот этот	... Роща	вот	эта	гъе	уыцы	куст	афтæ
	Хабалова Земфира	этот	вот		гъе	уыцы		афтæ
	Khabalova Zemfira				well	that		so

йедæй	...	Йæхи		астæу	фæци	,	æмæ	гъе	уым
йед -æй		йæ= хи		астæу	фæци		æмæ	гъе	уым
HES ABL		POSS.3SG= REFL.GEN		between	PV+be.PRS.3SG		and	well	DemDist.IN

хъæдты		астæу	бамбæхсти		,	æмæ	йæ		уæд
хъæд -т -ы		астæу	ба- мбæхст -и			æмæ	=йæ		уæд
wood PL GEN		between	PV hide PST.INTR.3SG			and	=3SG.ENCL.GEN		be.IMP.3SG

нал	ссардтой
нал	ссард -т -ой
no.longer	find TR PST.TR.3PL

Khabalova Zemfira: Here is ... This grove, this bush so... Arose in the middle [of the field], and he hid there in the grove, and they didn't find him.

178.2	Æмæ	афтæмæй	баззати		,	быдыры	астæу	гъе	уыцы	йед
	æмæ	афтæмæй	ба- ззад -и			быдыр -ы	астæу	гъе	уыцы	йед
	and	so	PV stay PST.INTR.3SG			field GEN	between	well	that	HES

...

And so it remained in the middle of a field, this...

179	Зангиева	Алла	:	Хъæд	.
	Зангиева	Алла		хъæд	
	Zagnieva	Alla		wood	

Zagnieva Alla: Grove.

180.1	Хабалова	Земфира	:	Хъæд	.
	Хабалова	Земфира		хъæд	
	Khabalova	Zemfira		wood	

Khabalova Zemfira: Grove.

180.2	Æмæ	гъе	уæд		баззати		,	Хетæджы	Уастырджи	.
	æмæ	гъе	уæд		ба- ззад -и			Хетæдж -ы	Уастырджи	
	and	well	be.IMP.3SG		PV stay PST.INTR.3SG			Khetag GEN		

And so it remained, Hetadzhy Wastergi.

181	Зангиева	Алла	:	Джеоргуыбайы	легендæ	дæр	зонут		?
	Зангиева	Алла		Джеоргуыба -йы	легендæ	=дæр	зон -ут		
	Zagnieva	Alla		Jeorguba GEN	legend	=PTCL	know PRS.2PL		

Zagnieva Alla: Do you also know the legend of Dzheorguyba?

182	Мадина	:	Нæа	.
	Мадина		нæа	
	Madina		NEG	

Madina: No, we don't.

183	Зангиева	Алла	:	Нæ	йæ		зонут		?
	Зангиева	Алла		нæ	=йæ		зон -ут		
	Zagnieva	Alla		NEG	=3SG.ENCL.GEN		know PRS.2PL		

Zangieva Alla: You don't know it, do you?

184 **Олег** : **Нæа** .

Олег нæа
Oleg NEG

Oleg: No, we don't.

185.1 **Зангиева Алла** : **Джеоргуыбайы** ... **Нæ йæ** **зоныс**
Зангиева Алла Джеоргуыба -йы нæ =йæ зон -ыс
Zagnieva Alla Jeorguba GEN NEG =3SG.ENCL.GEN know PRS.2SG

ды ?

ды

you.SG

Zangieva Alla: During Dzheorguyba ... You do not know it?

185.2 **Радзур æй цæй** .
ра- дзур -*0 =æй цæй
PV talk IMP.2SG =3SG.ENCL.GEN what.GEN

Tell it.

186 **Хабалова Земфира** : **Радзур æй æй** **ды**
Хабалова Земфира ра- дзур -*0 =æй =æй ды
Khabalova Zemfira PV talk IMP.2SG =3SG.ENCL.GEN =3SG.ENCL.GEN you.SG

Khabalova Zemfira: You tell it.

187.1 **Зангиева Алла** : **Раджы рæстæджы** ... **Æз æй**
Зангиева Алла раджы рæстæдж -ы Æз =æй
Zagnieva Alla long.time.ago time INESS I =3SG.ENCL.GEN

раджы фехъуыстон , **мæ фыд ма æгас куы**
раджы фе- хъуыст -он мæ= фыд =ма æгас куы
long.time.ago PV listen PST.TR.1SG POSS.1SG= father =yet alive if

уыди , **уæд-иу нын æй**
уыд -и уæд =иу =нын =æй
be PST.INTR.3SG then =ITER =1PL.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN

дзырдта .

дзырд -т -а
talk TR PST.TR.3SG

Zangieva Alla: Once upon a time ... I heard it a long time ago, when my father was still alive, he told it to us.

187.2 **Æмæ фæззæг куы** , **рцыдис** , **уæд адæм сæ**
æмæ фæззæг куы р- цыд -ис уæд адæм сæ=
and autumn if PV go PST.INTR.3SG be.IMP.3SG people POSS.3PL=

хор	бафснайдтой	,	æмæ	уже	сæлфынагтæ	йедæтæ	...
хор	ба- фснæйд -т -ой		æмæ	уже	сæлфынаг -т -æ	йед -æтæ	
grain	PV pick up PL PST.TR.3PL		and	already	drizzle PL NOM	HES	

фæззыгон	бон	байдыдта	,	бонтæ	байдыдтой	.
фæззыгон	бон	ба- йдыд -т -а		бон -т -æ	ба- йдыд -т -ой	
autumn	day	PV begin TR PST.TR.3SG		day PL NOM	PV begin TR PST.TR.3PL	

When autumn came, people had harvested their crops, and it had already started to drizzle... autumn day began, autumn days began.

188.1	Æмæ	иу	бон	...	иу	изæр	,	афтæ	изæрдалынг	уыди	,
	æмæ	иу	бон		иу	изæр		афтæ	изæрдалынг	уыд -и	
	and	one	day		one	evening		so	twilight	be PST.INTR.3SG	

уже	...	талынг	дæр	нæма	уыди	,	рухс	дæр	нал
уже		талынг	=дæр	нæма	уыд -и		рухс	=дæр	нал
already		darkness	=PTCL	not.yet	be PST.INTR.3SG		light	=PTCL	no.longer

уыдис	,	æмæ	иу	сылгоймаг	æмæ	нæлгоймаг	уынджы
уыд -ис		æмæ	иу	сылгоймаг	æмæ	нæлгоймаг	уындж -ы
be PST.INTR.3SG		and	one	woman	and	man	street INESS

цыдысты	æмæ	алкæмæ	дæр	хостой	,	æмæ	сæ
цыд -ысты	æмæ	алкæмæ	=дæр	хост -ой		æмæ	=сæ
go PST.INTR.3PL	and	everyone.ALL	=PTCL	beat PST.TR.3PL		and	=3PL.ENCL.GEN

ничи	уагъта	.
ничи	уагът -а	
nobody	permit PST.TR.3SG	

And one day ... one night, it was dark already ... well, it was not completely dark, but the light had gone, and a woman and a man were walking down the street and knocked at every door, but no one let them in.

188.2	Йер	фæззыгон	уыди	,	цъыф	бон	уыди	,	æмæ	йер
	йер	фæззыгон	уыд -и		цъыф	бон	уыд -и		æмæ	йер
	now	autumn	be PST.INTR.3SG		slush	day	be PST.INTR.3SG		and	now

ма	æрбацæудзæн	,	æмæ	йед	...
=ма	æрба- цæу -дзæн		æмæ	йед	
=yet	PV go FUT.3SG		and	HES	

It was a slushy autumn day, and when the sun was down, and this ...

189.1	Æмæ	байдыдтой	зылын	,	цæуын	,	æмæ	сæ
	æмæ	ба- йдыд -т -ой	зил -ын		цæу -ын		æмæ	=сæ
	and	PV begin TR PST.TR.3PL	turn INF		go INF		and	=3PL.ENCL.GEN

ничи	бауагъта	,	ничи	сæ	уагъта	йер	æмæ
ничи	ба- уагът -а		ничи	=сæ	уагът -а	йер	æмæ
nobody	PV let.go PST.TR.3SG		nobody	=3PL.ENCL.GEN	permit PST.TR.3SG	now	and

цыдысты	,	цыдысты	,	цыдысты	,	æмæ хъæуы
цыд -ысты		цыд -ысты		цыд -ысты		æмæ хъæу -ы
go PST.INTR.3PL		go PST.INTR.3PL		go PST.INTR.3PL		and village GEN

кæрон уыди		иу мæгуыр хæдзар	.
кæрон уыд -и		иу мæгуыр хæдзар	
end be PST.INTR.3SG		one poor house	

And they kept going, and nobody let them in, nobody let them in, they went and went, and at the end of the village there was a poor house.

189.2 **Афтæ тыххæй цæрын фæрæзтой** , **ахæм бинонтæ** .
 афтæ тыххæй цæр -ын фæрæзт -ой ахæм бинон -т -æ
 so by force live INF can PST.TR.3PL such family PL NOM

They hardly scraped by, such a family.

190.1 **Æмæ гъе уырдаæ куы бахæцца сты** , **æмæ куы бахостой** ,
 æмæ гъе уырдаæ куы ба- хæцца сты æмæ куы ба- хост -ой
 and well there if PV mixed be.PRS.3PL and if PV beat PST.TR.3PL
 reach

уæд байгом кодтой сын	,	æмæ	,	дам	,	мæнæ
уæд бай- гом код -т -ой =сын		æмæ		=дам		мæнæ
then PV open do TR PST.TR.3PL =3PL.ENCL.DAT		and		=CIT		there,that.is

афтæ фæндагыл базадыстæм	,	æхсæв нæ	'	рцахста	,
афтæ фæндаг -ыл ба- ззад -ыстæм æхсæв нæ рц- ахст -а		æхсæв нæ		PV catch PST.TR.3SG	
so way SUPER PV stay PST.INTR.1PL night NEG					

æмæ кæдæм ацæуæм дарддæр ахсæв	,	æмæ	,	дам	,	ма
æмæ кæдæм а- цæу -æм дард -дæр ахсæв æмæ =дам =ма		æмæ		=дам		=ма
and where PV go PRS.1PL distant COMPAR tonight and =CIT =yet						

нæ иу æхсæв бауадзут	.
=нæ иу æхсæв ба- уадз -ут	
=1PL.ENCL.GEN one night PV leave IMP.2PL	

And when they came there and knocked, the door opened to them and the man said, we are on our way, we found the night, and how can we go in the night, and, he said, let us in for one night.

190.2 **Æмæ ахъуыды кодта лæг** , **æмæ афтæ зæгъы** ,
 æмæ а- хъуыды код -т -а лæг æмæ афтæ зæгъ -ы
 and PV thought do TR PST.TR.3SG husband and so say PRS.3SG

йер махæй дарддæр ма дзы		чи ис	,	йер
йер мах -æй дард -дæр ма =дзы		чи ис		йер
now we.NOM ABL distant COMPAR NEG =3SG.ENCL.INESS		who EXST		now

ам уæлæмæ сæ		ничи бауагъта	,	йер ма
ам уæлæ -мæ =сæ		ничи ба- уагът -а		йер ма
DemProx.IN top ALL =3PL.ENCL.GEN		nobody PV let.go PST.TR.3SG		now NEG

сæ **мах** **дæр** , **уæд** **баззайдзысты** .
 =сæ мах =дæр уæд ба- ззай -дзысты
 =3PL.ENCL.GEN we.NOM =PTCL then PV stay FUT.3PL

And the owner of the house thought, that there is no one lived farther, if no one had let them in before and we wouldn't either, then they would stay outside.

191.1 **Æмæ сын** **афтæ зæгъы** , **омæ** , **дам** , **нæм**
 æмæ =сын афтæ зæгъ -ы омæ =дам =нæм
 and =3PL.ENCL.DAT so say PRS.3SG well =CIT =1PL.ENCL.ALL

ницы ис , **йер** , **дам** , **уын** **æхсæвæр цæмæй**
 ницы ис йер =дам =уын æхсæвæр цæмæй
 nothing EXST now =CIT =2PL.ENCL.DAT dinner in.order.to

скæнæм , **уый** **дæр** **нæм** **нæй** .
 с- кæн -æм уый =дæр =нæм нæй
 PV do PRS.1PL DemDist.NOM =PTCL =1PL.ENCL.ALL EXST.NEG

He said to them, we didn't have anything, you see, for dinner, that you could eat we didn't have.

191.2 **Ахæм мæгуыр уыдысты** .
 ахæм мæгуыр уыд -ысты
 such poor be PST.INTR.3PL

So poor they were.

191.3 **Кæронæй кæмдæр мæгуыр бинонтæ** , **ус** **æмæ лæг**
 кæрон -æй кæм -дæр мæгуыр бинон -т -æ ус æмæ лæг
 end ABL where INDEF poor family PL NOM woman and husband

цардысты .
 цард -ысты
 live PST.INTR.3PL

Somewhere on the outskirts the poor family lived, a wife and her husband.

191.4 **Фæлæ** , **дам** , **уæ** , **ома** , **хъарм уын**
 фæлæ =дам =уæ ома хъарм =уын
 but =CIT =2PL.ENCL.GEN that is to say warmth =2PL.ENCL.DAT

уæддæр скæндзыстæм .
 уæддæр с- кæн -дзыстæм
 still PV do FUT.1PL

But, he said, they say, at least it would be warm.

192.1 **Æмæ сæ** **бауазæг кодтой** , **бауагътой**
 æмæ сæ= ба- уазæг код -т -ой ба- уагът -ой
 and POSS.3PL= PV guest do TR PST.TR.3PL PV leave PST.TR.3PL

сæ	æмæ сын	арт	скодтой		æмæ сæм
сæ=	æмæ =сын	арт	с- код -т -ой		æмæ =сæм
POSS.3PL=	and =3PL.ENCL.DAT	fire	PV do TR PST.TR.3PL		and =3PL.ENCL.ALL

йер цы	мæгуыр къæбæр	уыди		уый	сын
йер цы	мæгуыр къæбæр	уыд -и		уый	=сын
now what	poor living	be PST.INTR.3SG		DemDist.NOM	=3PL.ENCL.DAT

æрæвæрдтой

æр- æвæрд -т -ой
PV put TR PST.TR.3PL

And they sheltered them, let them in, lit a fire, and treated them with what they had, laid it [the table].

192.2 Фæлæ ... Ома	дзидза	физонæгтæ	йедæ
фæлæ ома	дзидза	физонæг -т -æ	йед -æ
but that is to say	meat	shish kebab PL NOM	HES NOM

сын	сæ	бон	скæнын	нæ	уыди
=сын	сæ=	бон	с- кæн -ын	нæ	уыд -и
=3PL.ENCL.DAT	POSS.3PL=	possibility	PV do INF	NEG	be PST.INTR.3SG

But ... I mean, they could not cook meat, kebab for them.

192.3 Æмæ , дам , махæн гъе уый	дæр	фаг	у	гъе
æмæ =дам , махæн гъе уый	=дæр	фаг	у	гъе
and =CIT we.DAT well	DemDist.NOM	=PTCL	enough	be.PRS.3SG well

уый	дæр	... ууыл	дæр	бузныг	зæгъгæ
уый	=дæр	ууыл	=дæр	бузныг	зæгъ -гæ
DemDist.NOM	=PTCL	DemDist.SUPER	=PTCL	thankful	say CONV

And they said that's enough for us, it's also... thank you for this, they said.

193.1 Æмæ ба ... бафынæй кодтой	схуыссыдысты
æмæ ба ба-фынæй код -т -ой	с- хуыссыд -ысты
and HES PV sleeping do TR PST.TR.3PL	PV sleep PST.INTR.3PL

бауат сын	кодтой	цас	сæ	бон
ба- уат =сын	код -т -ой	цас	сæ=	бон
PV bed =3PL.ENCL.DAT	do TR PST.TR.3PL	how.much	POSS.3PL=	possibility

уыди	уыйас
уыд -и	уыйас
be PST.INTR.3SG	so much

And they went to sleep, went to sleep, made a bed for them, how they could.

193.2 Æмæ райсомæй куы цыдысты	уæд	сын	...
æмæ райсом -æй куы цыд -ысты	уæд	=сын	
and morning ABL if go	PST.INTR.3PL	be.IMP.3SG	=3PL.ENCL.DAT

Йер	æй	нал	хъуыды кæнын	... Вот дословно йæ
йер	=æй	нал	хъуыды кæн -ын	=йæ
now	=3SG.ENCL.GEN	no.longer	thought do PRS.1SG	=3SG.ENCL.GEN
			remember	
нал	зонын	прям ... В общем	... Зæронд	ус æмæ лæг , уыцы
нал	зон -ын	в общем	зæронд	ус æмæ лæг уыцы
no.longer	know PRS.1SG	in general	old	woman and husband that
ус	æмæ лæг	раарфæ	кодтой	.
ус	æмæ лæг	ра- арфæ	код -т -ой	
woman	and husband	PV gratitude	do TR PST.TR.3PL	

And when the visitors went out in the morning, they... So I don't remember... That's right, I cannot remember literally... Well ... Old man and woman expressed their gratitude to these man and woman.

194.1	Абонæй	фæстæмæ	, дам	, сымах	, ома	, тыхст	цард æмæ
	абон -æй	фæстæмæ	=дам	сымах	ома	тыхст	цард æмæ
	today ABL	back	=CIT	you.PL	that is to say	confused	life and

мæгуыр цард нал	кæндзыстут	.
мæгуыр цард нал	кæн -дзыстут	
poor life no.longer	do FUT.2PL	

From that day on, they said, you would forget what the difficult life and the life of the poor was.

194.2	Омæ	, дам-ма	йер мах	зæрæдтæ	стæм	, мах	ма	
	омæ	=дам -	=ма йер	мах	зæрæд -т -æ	стæм	мах	ма
	well	=CIT	=yet now	we.NOM	old PL NOM	be.1PL	we.NOM	NEG

цас	хъæуы	, ома	... В общем	, бузныг	загътой
цас	хъæу -ы	ома	в общем	бузныг	загът -ой
how.much	be.necessary PRS.3SG	that is to say	in general	thankful	say PST.TR.3PL

, уый	æнхъæл нæ	уыдысты	, æмæ бахуыссыдысты	.
уый	æнхъæл нæ	уыд -ысты	æмæ ба- хуыссыд -ысты	
DemDist.NOM	hope	NEG be PST.INTR.3PL	and PV sleep PST.INTR.3PL	

Well, they answered, we were old, we didn't need so much, they said. . In general, thanked them, that they did not expect, and fell asleep.

194.3	Æмæ райсомæй	сæм	... Бонæй-бон	сæм	йед	...
	æмæ райсом -æй	=сæм	бон -æй бон	=сæм	йед	
	and morning ABL	=3PL.ENCL.ALL	day ABL day	=3PL.ENCL.ALL	HES	

хъæздыгæй	...
хъæздыг -æй	
rich ABL	

And in the morning they... Every day they became... richer ...

195 **Мадина** : **Фылдæрæй-фылдæр** .
 Мадина фылдæр -æй фылдæр
 Madina more ABL more

Madina: More and more.

196.1 **Зангиева Алла** : **фылдæрæй-фылдæр** , **хъæздыгæй-хъæздыгдæр**
 Зангиева Алла фылдæр -æй фылдæр хъæздыг -æй хъæздыг -дæр
 Zagnieva Alla more ABL more rich ABL rich COMPAR

кодтой

код -т -ой
 do TR PST.TR.3PL

Zangieva Alla: more and more, they were getting richer and richer.

196.2 **Æмæ йæ** **адæм куы бамбæрстой** ... **Уыдон**
 æмæ =йæ адæм куы ба- мбæрст -ой уыдон
 and =3SG.ENCL.GEN people if PV understand PST.TR.3PL DemDist.PL.NOM

та **уыдысты** **Хуыцауæй æрвыст** **адæм** , **æмæ**
 =та уыд -ысты Хуыцау -æй æрвыст -*0 адæм æмæ
 =CONTR be PST.INTR.3PL god ABL send PST.INTR.3SG people and

йæ **бæрæг кодтой** , **ома** ... **Ну вот** ... **Адæм æцæг**
 =йæ бæрæг код -т -ой ома ... Ну вот ... адæм æцæг
 =3SG.ENCL.GEN known do TR PST.TR.3PL that is to say well people real

куыд ...

куыд
 how

And then people understand ... The visitors were sent by God, and they checked, that is ... Well ... How do people actually ...

197.1 **Зæххон адæм æцæг куыд бауазæг кæндзысты** , **уый бæлвырд**
 зæххон адæм æцæг куыд ба- уазæг кæн -дзысты уый бæлвырд
 earthly people real how PV guest do FUT.3PL DemDist.NOM exact

кæнынмæ рарвыста **Хуыцау** .
 кæн -ын -мæ ра- рвыст -а Хуыцау
 do INF ALL PV send PST.TR.3SG god

To see how can earthly people actually accept guests - for this God sent them.

197.2 **Æмæ гъе уыдонæн** ... **æмæ уæд уымæй фæстæмæ йер**
 æмæ гъе уыдон -æн æмæ уæд уым -æй фæстæмæ йер
 and well DemDist.PL DAT and be.IMP.3SG DemDist ABL back now

уыцы ... **Джеор** ... **Хæдзары хицау уыдысты** **Джеор æмæ Гуыба** ,
 уыцы Джеор хæдзар -ы хицау уыд -ысты Джеор æмæ Гуыба
 that Jeor house GEN master be PST.INTR.3PL Jeor and Guyba

æмæ	Джеоргуыба	...	Джеор	лæг	хуынди	,	Гуыба	та	ус
æмæ	Джеоргуыба		Джеор	лæг	хуынд -и		Гуыба	=та	ус
and	Jeorguba		Jeor	husband	be called	PST.INTR.3SG	Guyba	=CONTR	woman

хуынди

хуынд -и

be called PST.INTR.3SG

And they... and since then ... Dzheor ... The owners of the house names were Dzheor and Guyba, and Dzheorguyba ... The man's name was Dzheor, the woman's name was Guyba.

198.1	Æмæ	Джеоргуыба	,	зæгъгæ	,	гъе	уыдоны		хæдзары	,	гъе
	æмæ	Джеоргуыба		зæгъ -гæ		гъе	уыдон	-ы	хæдзар	-ы	гъе
	and	Jeorguba		say	CONV	well	DemDist.PL	GEN	house	GEN	well

уыцы	ус	æмæ	лæджы	номыл	баззадис
уыцы	ус	æмæ	лæдж -ы	ном -ыл	ба- ззад -ис
that	woman	and	man	GEN	name SUPER PV stay PST.INTR.3SG

Dzheorguyba, in honor of this family, in honor of these man and woman, became the name of the holiday.

198.2	Æмæ	гъе	уымæй	фæстæмæ	адæм	байдыдтой
	æмæ	гъе	уым -æй	фæстæмæ	адæм	ба- йдыд -т -ой
	and	well	DemDist	ABL	back	people PV begin TR PST.TR.3PL

сæ	фæззæджы	сæм	...	Уже	мит	хæстæг	куы
=сæ	фæззæдж -ы	=сæм		уже	мит	хæстæг	куы
=3PL.ENCL.GEN	autumn	INESS		already	snow	relative	when

вæййы	,	уæдæй	байдайынц	кæнын	...	бæрæг	кæнын
вæйй -ы		уæд -æй	ба- йдай -ынц	кæн -ын		бæрæг	кæн -ын
happen	PRS.3SG	then	ABL	PV begin	PRS.3PL	do	INF

And then people started, when fall comes... When it is about to snow, then people begin to celebrate.

198.3	Æмæ-ну	гъе	уæд	байдыдтой	,	чи	куыд	йеддæр
	æмæ =иу	гъе	уæд	ба- йдыд -т -ой		чи	куыд	йед -дæр
	and =ITER	well	then	PV begin	TR	who	how	HES COMPAR

у	,	ома
у		ома
be.PRS.3SG		that is to say

And then they began, to see, who is [better].

199.1	Гъе	уыцы	бæрæгбон	ауæрдгæ	ничи	кæны	,	кæмæн
	гъе	уыцы	бæрæг	бон -ы	ауæрд -гæ	ничи	кæн -ы	кæмæн
	well	that	remarkable	day	INESS	save	CONV	nobody

куыд	фылдæр	йæ	бон	у	,	афтæ	скæны
куыд	фылдæр	=йæ	бон	у		афтæ	с- кæн -ы
how	more	=3SG.ENCL.GEN	possibility	be.PRS.3SG		so	PV do

Nobody saves during this holiday, everybody does everything s/he can.

199.2 **Йæ** **бон** **фыс** **куы** **уа** , **уæд** **фыс** , **фылдæр**
 йæ= бон фыс куы уа уæд фыс фылдæр
 POSS.3SG= possibility sheep if be.SBJV.3SG be.IMP.3SG sheep more

йæ **бон** **куы** **уа** , **уæд** **та** **стырдæр**
 йæ= бон куы уа уæд =та стыр -дæр
 POSS.3SG= possibility if be.SBJV.3SG be.IMP.3SG =CONTR big COMPAR

кусарт **акæны** .
 кусарт а- кæн -ы
 sacrificial animal PV do PRS.3SG

If you can [sacrifice] a sheep, then sacrifice a sheep, if you can do more, then do a greater sacrifice.

200 **Мадина** : **Æнæуый** **дæр** , **уазæг** **каджын** **уыдис** .
 Мадина æнæуый =дæр уазæг кад -джын уыд -ис
 Madina in general =PTCL guest esteem ADJ be PST.INTR.3SG

Madina: Generally, guests have always been held in respect.

201 **Зангиева Алла** : **Кадджын** **уыди** , **о** .
 Зангиева Алла кад -джын уыд -и о
 Zagnieva Alla esteem ADJ be PST.INTR.3SG yes

Zangieva Alla: They are respected, yes.

202.1 **Мадина** : **Ыстгæ** , **дам** , **цæмæ** **фæкæнынц** , **уазæг**
 Мадина ыст -гæ =дам цæмæ фæ- кæн -ынц уазæг
 Madina stand.up CONV =CIT what.ALL PV do PRS.3PL guest

хæдзармæ **куы** ‘ **рбахизы** **исчи** .
 хæдзар -мæ куы рба- хиз -ы исчи
 house ALL when PV come PRS.3SG somebody

Madina: Why does everybody stand up when someone comes into the house?

202.2 **Ома** , **дам** , **цыфæнды** **уазæджы** **хуызы** ,
 ома =дам цы фæнд -ы уазæдж -ы хуыз -ы
 that is to say =CIT what want PRS.3SG guest GEN appearance,way INESS

дам , **зæд** **дæр** **æрбахиздзæн** .
 =дам зæд =дæр æрба- хиз -дзæн
 =CIT angel =PTCL PV come FUT.3SG

That is because, they say, a patron saint can enter into the house in the form of any guest, they say.

203.1 **Зангиева Алла** : **О** .
 Зангиева Алла о
 Zagnieva Alla yes

Zangieva Alla: Yes.

203.2 **Исты фарста ма ?**
 исты фарст -a =ма
 something ask PST.TR.3SG =yet

Some other issue?

203.3 **Что еще хотите , какой вопрос ?**
 что еще какой вопрос

(Speaks Russian) Why do you want, what question?

204 **Мадина : Бузныг уын !**
 Мадина бузныг =уын
 Madina thankful =2PL.ENCL.DAT

Madina: Thank you!

205 **Олег : Исты куы уæ бон у , уæд хорз**
 Олег исты куы уæ= бон у уæд хорз
 Oleg something if POSS.2PL= strength be.PRS.3SG be.IMP.3SG good

уайд , фæлæ уæ бон кæд нал у ...
 уайд фæлæ уæ= бон кæд нал у
 be.OPT.3SG but POSS.2PL= strength if no.longer be.PRS.3SG

Oleg: If you can still tell us something, it would be good, but if you cannot ...

206 **Зангиева Алла : Цы ма зæгъон , уый нал**
 Зангиева Алла цы =ма зæгъ -он уый нал
 Zangieva Alla what =yet say SBJV.1SG DemDist.GEN no.longer

зонын .
 зон -ын
 know PRS.1SG

Zangieva Alla: I do not know what else to say.

207 **Мадина : Бузныг , стыр бузныг !**
 Мадина бузныг стыр бузныг
 Madina thankful big thankful

Madina: Thank you, thank you!

208 **Олег : Бузныг , стыр бузныг !**
 Олег бузныг стыр бузныг
 Oleg thankful big thankful

Oleg: Thank you, thank you!